

ISSN: 0550-0850

Нотатки з Мистецтва

UKRAINIAN ART DIGEST

Жовтень

26

1986 року

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

diasporiana.org.ua

Кошти друкування 26-го числа журналу „Нотатки з Мистецтва“ були частинно покриті пожертвою Української Шадниці (Ukrainian Savings & Loan Association) у Філядельфії, за що Редакційна Колегія журналу склала Надзірній Раді та Дирекції сердечну подяку.

Кошти друкування кольорових і чорнобілих репродукцій померлих мистців: П. Андрусева, В. Боровиковського, В. Васьківського, Я. Гніздовського, А. Ждахи, А. Коверка, П. І. Холодного (старшого), С. Литвиненка, М. Мухина, Ю. Нарбута, О. Танасевича — були покриті за допомогою з Мистецької Фундації.

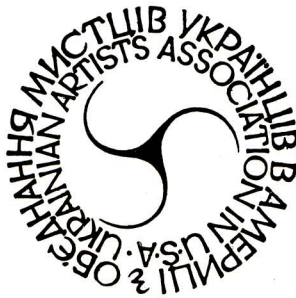

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

Нотатки з Мистецтва

Ukrainian Art Digest

Жовтень

26

1986 року

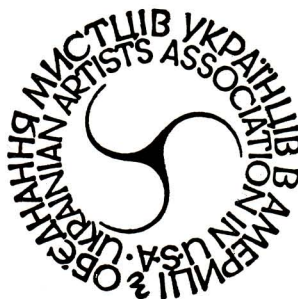
НА КЛАДОМ ВІДДІЛУ ОМУА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

UKRAINIAN ARTISTS ASSOCIATION IN U.S.A.
P h i l a d e l p h i a B r a n c h

Ukrainian Art Digest

October

26

1986

PUBLISHED BY U.A.A. IN U.S.A., PHILADELPHIA BRANCH

Яків Гніздовський (1915—1985): Конвалії —
1985 р., 21½ × 29 см. (Зі збірки В. і О. Шиприкевич)

J. Hnizdovsky (1915—1985): Lily of the Valley — 1985,
21½ × 29 cms. (Collection V. and O. Shyprykevich).

Юрій Нарбут (1886—1920): Еней — ілюстрація до „Енеїди“, 1919 р.
У століття уродин Нарбута.

G. Narbut (1886—1920): Aeneas — illustration to Aeneid
by Kotlarevsky.
To centenary of Narbut's birth.

В О Р Б І Т І У Т О П І І

НА останньому 48-му конгресі міжнародного об'єднання письменників ПЕН, який відбувся в Нью Йорку в січні 1986 р., одна із сесій була присвячена питанню утопії. Модератор цієї сесії Артур А. Коген виголосив лекцію на цю тему, інтерпретуючи з науковою точністю саме поняття утопії, почавши від англійського мислителя Томаса Мора, який не тільки вигадав це поняття, сконструювавши його назву від грецьких слів „оу“ і „топос“ (значить: неіснуюче місце), але теж і виклав основи надуманого суспільного порядку, що дістав назву утопічного соціалізму, як теж і від італійського філософа Томи Кампанеллі, автора книги про утопічну країну „Місто сонця“. На цій сесії можна було розглянути твори, що їх темою утопія, чи теж продискутувати можливості для літератури з утопічним сюжетом, та вже сама головна тема конгресу, що поставив питання у політичній площині „уява письменника й уява держави“, підсунула політичну дискусію. Та й панелістами були такі письменники, як польський емігрант — Нобелівський лауреат Чеслав Мілош, серб Васко Попа, хорват Прєдраг Матвєсєвіч, мєхїканець Октавіо Паз, чи теж литовський емігрант Вацлав Венцлова — усі письменники, у творах яких сильно наголошені політичні моменти. То ж у висліді почули ми засудження тоталітарних режимів, спеціально комуністичного режиму, який накинє суспільству своє уявлення утопії. Тому з приємністю ми почули заяву американської письменниці Сузани Сонтаг, яка призналася, що все життя живе в утопії, а цією утопією для неї є література. І вона щаслива, що може жити у цій утопії.

Ця заява американської письменниці, яка в наш скомплікований час, стиснений у лабеті надміру організованого, і в політичному, і в економічному, і в суспільному секторах, світі, знайшла вихід для свого особистого життя у власному утопічному світі, що ним для неї стала література, завернула поставлене питання про утопію до вихідного положення. Утопія не так видумка того, чи іншого філософа. Це просто життява конечність. Людське життя недосконале, людина не знаходить у ньому повного вдоволення і тут починається ота відвічна мрія про кращий світ, що його вирізьблює повсякчасно людська уява. Вже Платон говорив про далекий досконалий світ, в якому все має найвищу ідеальну форму, а наш світ довкруги нас — це тільки недосконала відбитка цього ідеального світу.

Утопія — це неначе отой поетичний світ, що його бачить поет у своїх мріях, намагаючись співучими рядками творити красу існування. І це не втеча від дійсності, але намагання наблизити той, за Платоном, ідеальний світ у глибокій вірі, що він найдосконаліший.

На прикладі Максима Рильського, який творив свій поетичний світ „на далеких островах“, десь у „синій далечині“ можемо дійти до джерел його поетичного світовідчуження. На початках своєї поетичної творчості, коли в Україні змагались воєнні події, Рильський знайшов свій поетичний світ у вимріяній Франції, якої не бачив, але яку пізнав з лектури.

*„На світі є співучий Лангедок,
цвіте Шампанню Франція весела,
де в сонці тане кожний городок
і в виноградах утопають села.“*

Як бачимо, ці села утопали в утопії. Але утопія може зродитись у мріях поета, і може вона бути накинена догматичним порядком завченої ідеології. Рильський мусів жити в державі, де утопію прийняли, як реальність і вже після років, на старість, самий поет пише не без оправданого жалю, що ось: „за ці та подібні вірші мене бито, — бито, певне, справедливо, хоч і не завжди з належною грацією. Але, їй богу, я в ті молодечі свої роки не був же таким дурнем заплішеним, щоб не знати, що у Франції точиться тяжка клясова боротьба, що „весела“ Франція раз у раз була залита кров'ю . . . І поет виправдує себе:

„А писав я про ту Францію, яку вимріяв собі, читаючи замолоду Беранже, Віктора Гюго, Еркмана-Шатріяна, Альфонса Доде, признаюся — і Дюма, про ту Францію, яка дала світові Рабле, Монтеня, Монтеск'є, Вольтера, Руссо, Мольєра, того ж таки Гюго, Бальзака, Мюссе, Стендаля, Флобера, Мопасана, Леконта де Ліля, Готьє, Верлена (так я називаю і Леконта де Ліля, і Готьє та Верлена!) . . .

Ось і вияснення великого поета, який пройшов важкий життєвий шлях, битий і припинуваний рафінованими методами насильного тоталітарного режиму, що при допомозі поліцейських загонів заганняв усіх громадян в одну дозволєну, виготовлену догматичною діалектикою утопію, і не міг зрозуміти, що саме знання оцих великих представників духової Франції мусіли й викликати у поета свою власну поетичну утопію.

Всі ці французькі письменники, що їх так ретельно вичислив Рильський, були різні, кожний із них літературна особистість і в кожного з них був свій власний світ. Цього розуміння не міг мати Рильський у тоталітарній державі, у суспільстві, яке живе під терором накинutoї доктрини про одну щасливу утопію, що її мусять усі визнати і сприйняти. Навіть утеча в ескапізм, що його радянська влада визначує, як втечу від дійсності, вважається злочином у цьому тиранізованому суспільстві. Поет Олесь Бердник, який шукав свого поетичного світу у країні казки, щоб утекти від понурої соц-реалістичної дійсності у світ поза часом і простором, щоб блукати мов зоряний корсар по безмежному всесвіті, заплатив за цю відвагу дорого — довголітнім ув'язненням і вигнанням, аж до повного приниження і відречення та вкінці мусів замовкнути.

Утопія знає два види; вона може бути благородна і благодатна, коли її знаходить сама людина у своїх шляхетних пошуках до кращого життя, на основі баченого, завченого і передуманого; і друга, накинєна недосвідченою теорією, що її використовують тоталітарні сили для поневолення вільної людини. Ціла плеяда утопічних письменників, з Уелсом на чолі, відкривала майбутній світ, який часто ставав у дальнішому дійсністю. Найкращі поети викресали величний світ поезії, що постійно нас зворушує і допомагає піднятись із темної безвиглядності у вищі позиції духового життя. І хоч як цього хотів Платон, накресливши ідеальний образ речей, образ, що до нього людина може тільки намагатись наблизитись, то немає отого єдиного ідеального образу світа, а навпаки кожна людина бачить цей ідеальний образ із свого спеціального місця обсервації, яке для кожної людини — інше, неповторне і тому різне. Саме завдяки цій різноманітності обсервації маємо різноманітність у житті і саме ця різноманітність запевняє безпереривність життя і людської творчості. Якщо б ми справді мали змогу віднайти отой ідеальний світ Платона, то це був би наш кінець. Куди ж можна йти далше від ідеалу. Різноманітність літературних жанрів і стилів, різноманітність творчих шляхів у кожній творчій одиниці запевняє постійне життя і розвиток літератури в майбутньому.

Не інакше й у світі мистецтва. Мистецтво живе тим самим незалежним життям, що його вибирає самий мистець і виповняє своєю візією мистецького світу. Може в літературі і більше можливостей різновидної відмінності, бо словом можна орудувати в безконечність, утворюючи постійно нові похідні. Малярство користується фарбою, як засобом творчого вияву, а фарба мертва безплідна субстанція, що в руках майстра, в уяві мистця оживає пов-

ним життям у переданій на полотно картині. І знову ціла плеяда мистців ренесансу, що приніс найкращі зразки мистецького вияву, і кожний з них своєрідний і інший, кожний створив свій власний мистецький світ. Навіть така популярна для ренесансу мадонна — у кожного мистця інша і своєрідна. Зразу ж можна виявити, що оце мадонна Тінторетто, а ця Мікельанджельо, а та Рафаеля. Ба навіть у того самого мистця маємо різні зображення тієї самої теми. Сикстинська мадонна Рафаеля така інша від його мадонни з дому Колонни, а Рафаель змалював цих мадон так багато. Це, може, і доказ, що мистець постійно змагає до того ідеалу, який присвічує в його творчості і кличе до щораз вищої досконалости.

Утопічність шукань визначається і часом. Характеристичний є тут час переходу в імпресіонізм. Академічні мистці дев'ятнадцятого сторіччя вважали композицію мистецького твору немов укладену режисером на сцені і новаторське намагання молодих мистців увести незалежну появу викликало у них спротив і непорозуміння. Нова візія перемогла; нові мистці вже грою світла творили нову ілюзію, новий образ світу, що його віднайшли у своїй незалежній мандрівці у світ утопії — у свій власний світ утопії. У висліді маємо багату скарбницю імпресіоністичного малярства, без якого мистецтво було б убоге й неповне. І знову ж кожний мистець імпресіонізму — це окремий світ. Мане, чи Моне, Дега, чи Гоген, Сезан, чи Ренуар — хоч і всі вони репрезентують ту саму добу імпресіонізму, то кожний із них інший, у кожного свій індивідуальний вияв, кожний з них віднайшов свій власний мистецький світ. Так за письменницею Сонтаґ, можна повторити, що кожний з тих мистців знайшов свою утопію, знайшов свій світ мистецтва і цей світ передав у своїх творах.

Подібну обсервацію можемо перевести і в українському мистецтві. Труш і Новаківський — це майже однолітки. Вони й учились у тій самій мистецькій академії, та ще й у тих самих професорів. Та й творили на тій же самій українській землі. А які вони різні й інші. Вже на перший погляд навіть не надто обзнайомлений з мистецтвом глядач розрізнить твори цих мистців. Справжньому мистцеві не можна накинати усталену форму, як це намагається робити соц-реалізм, де наприклад портрети, що їх масово там продукують, всі під один стиль без індивідуального вияву. А ось мистець у вільному світі — Яків Гніздовський. Гніздовський не дуже підшукував за темою для картини. Для нього такий щоденний об'єкт як дерево, чи баран, або просто головка капусти, чи кіш картопель були вдячним об'єктом для творчої роботи. Дерев намальовано сотні вже до Гніздовського і головка капусти не вперше звернула увагу мистця. Але капуста Гніздовського своєрідна, вона інша, вона просто мистецький витвір мистецької особистости.

І тут головна правда, що для мистецького вияву потрібна свобода. Мистець шукає отого світу утопії, де може жити мистецтвом, він віднаходить себе у цьому світі мистецтва і живе в ньому для нього. І тут теж повна сатисфакція мистця. Як це гарно сказав був на одному з вечорів з нагоди відкриття виставки картин мистець Петро Андрусів: „Я не питаю, що я дав мистецтву; я радше запитую себе, що дало мені мистецтво“. А мистецтво виповнило життя мистця.

Остап Тарнавський

Тирс Венгринович: Лемківська церква св. Параскеви,
збудована 1811 р., с. Квятонь к. Горлиць — дереворіз.

Т. Венгрюнович: Church in the village of Kwiaton, Lemko
region, built 1811 — woodcut.

Михайло Дмитренко: Створення світу — поліхромія, 1985 р., 600 × 600 см. (стеля на хорах церкви Св. Юра в Нью Йорку).

M. Dmytrenko: Creation of the World — ceiling polychromy over the choir in St. George Church, New York City, 600 × 600 cms.

Михайло Дмитренко: Пресвята Трійця — олія,
1984, 240×240 см. поліхромія тріумфального луку
у церкві Св. Юра в Нью Йорку.

M. Dmytrenko: Holy Trinity — oil, 1984, 240×240 cms.
ceiling polychromy in St. George Church,
New York City.

Лев Молодожанин: Їх Величність Королева
Єлисавета II — бронза, 1968, висота 275 см.
Мистецький Осередок Століття, Вінніпег, Ман.

Leo Mol: Her Majesty Queen Elizabeth II — bronze,
1968, height 275 cms., Centennial Art Center,
Winnipeg, Man.

Мирон Левицький: Екслібрис.

M. Levytsky: Ex libris.

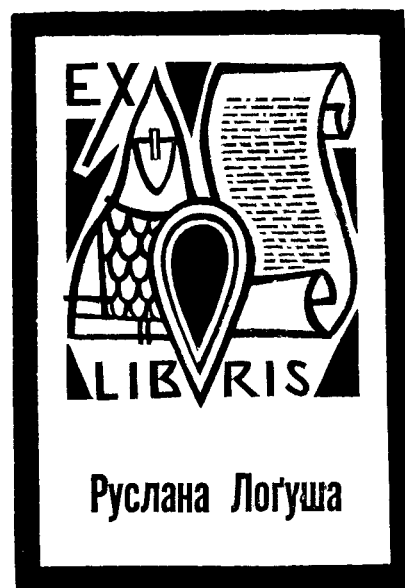
Тирс Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhrynovycz: Ex libris.

Тирс Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhrynovycz: Ex libris.

Мирон Левицький: Екслібрис.

M. Levytsky: Ex libris.

ЕКСЛІБРИСИ ТИРСА ВЕНГРИНОВИЧА І МИРОНА ЛЕВИЦЬКОГО

МІЖ сучасними українськими мистцями — майстрами екслібрису — Тирс Венгринович займає провідне місце, а його дорібок виносить уже близько 400 книжкових знаків, число, якого ніхто з наших графіків дотепер не досягнув.

Треба сказати, що, через щораз більшу конкуренцію телевізії і відеокасет, книжки мають сьогодні менше читачів, а тим самим ряди книголюбів стають рідші і маліє число замовлювачів екслібрисів, а наслідок такий, що книжковий знак переходить у наших часах довголітню кризу.

Тирс Венгринович: Екслібрис.

T. Wengrynovycz: Ex libris.

Наприклад, у вільному світі лише два наші мистці виготовляють ще час до часу екслібриси — це є Яків Гніздовський у ЗСА та Мирон Левицький у Канаді. (Доволі

Мирон Левицький: Екслібрис.

M. Levytsky: Ex libris.

симптоматичний факт — серед українців на еміграції можна почислити колекціонерів екслібрисів на пальцях однієї руки).

Дещо кращий стан під цим оглядом є на рідних землях, де екслібрис, після майже тридцятилітньої перерви (щоб не сказати заборони), відродився на початку 1960-их років. В репрезентативному виданні про сучасний екслібрис в Україні („Книжковий знак шестидесятників“ — в-во св. Софія, Савт Бавнд Брук, Н. Дж., 1972 р.) можна побачити кращі зразки творів талановитих і оригінальних графіків, майстрів екслібрису, які творять тепер в Україні (Василь Перевальський, Ліда Перевальська, Олександр Фисун, Микола Малишко, Ніна Денисова, Остап Оброца, Іван Остафійчук, Галина Севрук, Богдан Сорока та Богдан Сойка).

Тирс Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhrynovycz: Ex libris.

В останніх десятиліттях в Польщі було два наші творці екслібрисів — старший віком Вячеслав Васьківський та молодший Тирс Венгринович. В. Васьківський помер у 1975 році, отже Т. Венгринович залишився самотній український графік, спеціаліст книжкових знаків, який у силу обставин працює властиво більше для польських книголюбів та колекціонерів, ніж для своїх.

В чому ж полягає успіх та популярність книжкових знаків Т. Венгриновича?

Як відомо, екслібрис має представити влучною, ядерною композицією на маленькому куску паперу основну характеристику, особливі зацікавлення чи саму професію власника, або специфічний характер його бібліотеки. При тому, екслібрис повинен бути справжнім сучасним мистецьким твором, який рівночасно відзеркалював би і стиль автора.

Очевидно, екслібриси треба виконувати під технічним оглядом за всіма професійними правилами цього роду праць, цебто, в гравюрі (дереворит, лінорит, мідерит, офорт), бо такі книжкові знаки більше цінять вибагливі любителі та фахові знавці.

Саме цими, щойно згаданими, властивостями відзначаються книжкові знаки Т. Венгриновича. Всі вони зроблені в техніці деревориту або лінориту, лише незначну частину творять знаки вигравіровані на цинку.

Як це буває з більшістю дереворитів та ліноритів, в яких переважають чорні площини над білими, таке видно і в більшості знаків Венгриновича.

Дехто міг би закинути мистцеві, мовляв, деякі екслібриси є „зачорні“, але не треба забувати, що екслібрис призначений для наклеєння на внутрішній сторінці обкладинки і коли б він був заясний, або заделікатний у рисунку, він міг би стати непомітним, натомість, коли в ньому є досить чорної поверхні, він стає видимим з першого погляду і набуває своєрідної „важкості“, ваги, неначе старинна печатка (до речі, екслібрис заступив на книжці печатку).

Тирс Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhrynovycz: Ex libris.

Хоч Венгринович виконав велику кількість екслібрисів, всі вони є цілком оригінальні і неповторні, нема між ними двох, які були б тотожні і під цим оглядом творча фантазія мистця є дуже багата.

Врешті, так і повинно бути. Екслібрис — це чисто особистий знак тільки для однієї людини, і так, як немає двох таких самих людей, так і не повинно бути два такі самі екслібриси.

Композиція книжкового знаку Венгриновича вказує найчастіше на професію власника. Тому то між ними бачимо так багато знаків для лікарів, аптикарів, священиків, письменників, музик, колекціонерів творів мистецтва, науковців різних ділянок, спортсів.

Бувають книголюби, які мають по кілька екслібрисів, цебто окремий знак для кожної галузі своєї бібліотеки (такі екслібриси мав Сл. Б. митрополит Андрей Шептицький).

Крім персональних екслібрисів, Венгринович зробив багато знаків для різних установ та товариств — бібліотек, архівів, шкіл, наукових, культурних установ.

Для духовних осіб Венгринович дає композиції релігійного змісту — Розп'яття, Пієти, задуманого Христа, плащаниці, вітражі, церкви.

Для істориків він рисує види старинних міст, замки, башти, середньовічних лицарів, герби, зброю, старинні пергаменові документи.

На екслібрисах для археологів видно керамічний посуд, єгипетські гієрогліфи, залишки мурів старинних храмів.

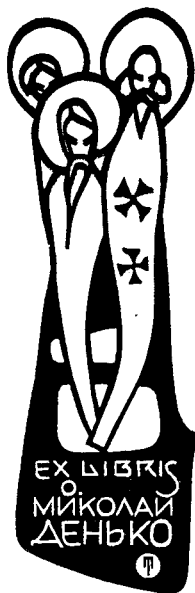
Чимало екслібрисів мистець зробив для лікарів, яких спеціальність можна вгадати по деталях рисунку, подібно і для інженерів та архітектів він дає рисунки пов'язані з точною спеціалізацією власника.

Венгринович виконав теж екслібриси для дітей з простим, дещо наївним рисунком, зрозумілим дітям, на яких видно різні забавки, коники, ілюстровані книжки, приємні звірята.

Любителям музики він komponує музикантів, „троїсті музики“, музичні ноти та символи.

Титс Венгринович: Екслібрис.

T. Wengrynowycz: Ex libris.

Мирон Левицький: Екслібрис.

M. Levytsky: Ex libris.

Всі композиції Венгриновича є лаконічні і ніколи не перевантажені деталями. Він представляє простим ясным рисунком якусь одну ідею, один основний сюжет, довкола якого дає часто напів-рослинні і напів-абстрактні декоративні орнаменти і ними оживлює композицію, надаючи їй багатшої форми, а передовсім свободний розмах, бо він не любить замкнених, стиснених форм ні жадного формалізму, йому далекі оповідність та „літературщина“.

Глянувши на такий екслібрис, можна без труда відгадати професію чи особисті зацікавлення його власника.

Написи на екслібрисах бувають дуже прості, чіткі і в добрій пропорції до цілості твору, ніколи не висуваючись на перший план.

Мистець допасовує шрифт до стилю й характеру екслібриса, вживає кириличних букв, гражданку, готик та змодернізовані прості букви.

Більшість знаків Венгриновича є чорно-білі, але зробив він цілий ряд двокольорових (для кожної барви окрему дошку-дереворит) і вони є привабливіші і приємніші для ока від чорно-білих. Він поєднує чорну з червоною барви, або жовту з бронзовою, чи жовту з чорною.

* * *

Тирс Венгринович народився дня 21 листопада 1924 року в Дрогобичі в сім'ї священика, але вже в 1926 році його родина переїхала до Сянока і там пройшла властиво молодість мистця. Замилування до мистецтва Тирс одідичив від батька, який, у вільні хвилини, залюбки малював і приятелював з мистцем Л. Гецом.

Середню освіту почав Тирс у Сяноці (де вчив його рисунків маляр-графік Лев Гец), а матуру здав у Ярославі в 1944 році.

В Краківській академії мистецтв студіював малярство в роках 1945—1950, а потім графіку, здобувши диплом графіка в 1952 році.

Тирс Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhrynovych: Ex libris.

Після закінчення студій Венгринович став управителем рисункового відділу краківської археологічної станиці Польської Академії Наук і на цьому пості він працює досі (його рисунки археологічних знахідок високо цінують у професійних колах).

Та ця праця не залишає багато вільного часу нашому мистцеві на малярство. Тому він проявляється більш у графіці. Його зацікавлення, крім згаданих екслібрисів, це гравюри на тему церковної архітектури, лемківські красвиди, символічні твори, які нагадують окупаційні переживання під час світової війни та тяжкі повоєнні роки, як також композиції на релігійні теми. Працюючи переважно в графіці, мистець не покидає малярства і час-до-часу малює циклі лемківських красвидів з нашими церковцями. Венгринович, провівши свою молодість на Лемківщині, зберігає велике прив'язання та любов до цієї гірської країни, яка своєю красою та природою вплинула в якійсь мірі на його мистецький смак.

Т. Венгринович має за собою численні індивідуальні виставки як екслібрисів так і станкових гравюр і малярства, а крім цього, він бере участь у збірних польських виставках, а особливо у краєвих та міжнародних виставках екслібрисів.

Три індивідуальні виставки мав він за океаном в Нью Йорку в 1968 році і в 1972 та в Торонті в 1972 році.

✦

Серед небагатьох наших мистців — майстрів екслібрису на еміграції одне з передових місць займає Мирон Левицький, відомий графік і маляр, який живе в Канаді.

Не маючи точнішого перегляду творчості інших українських екслібрисистів, не можу твердити, що М. Левицький є найбільше плідний між ними, але він, як майстер книжкового знаку, є популярний в Канаді, в нього замовляють знаки не лише українці, але й канадці.

Мирон Левицький: Екслібрис.

M. Levytsky: Ex libris.

Отже, вже хоч би з цього приводу екслібриси Левицького заслуговують на окрему згадку, тимбільше, що про них ніколи не було мови під час його малярських виставок, ані не було окремих нотаток у пресі.

До речі, про українські екслібриси на еміграції нема загальної публікації як і не було виставок, присвячених виключно книжковому знакові (хоч такі виставки можна легко зорганізувати), а товариство збирачів екслібрису перестало фактично діяти зі смертю його голови д-ра Миколи Кузьмовича.

М. Левицький почав свою мистецьку діяльність перед Другою світовою війною у Львові як графік, ілюструючи книжки та деякі періодичні видання. Звідси походить його зацікавлення екслібрисами, яким він присвятив багато праці.

Перші екслібриси Левицького походять з повоєнних років і відтоді він ніколи не переставав їх творити, хоч в останньому часі щораз менше замовлень на таку творчість.

Всі екслібриси Левицького є виготовлені на основі рисунків, нема між ними ні одного зробленого в техніці естампу (деревориту, офорту, лінориту), як це буває в більшості екслібрисистів.

Одні з них є чорно-білі, інші двобарвні, мистець воліє кольорові знаки, бо його делікатні рисунки краще виглядають у кольорах.

Левицький не має одного стандартного підходу до композиції, його творча уява багата і тому одні знаки бувають замкнені в рівних прямокутних рамках чи колах, а інші мають свободну, відкриту форму.

В його книжкових знаках багато місця займають написи, вони є поміщені переважно внизу твору, хоч у багатьох знаках напис, з рідко уставлених буков, проходить кругом цілої композиції.

Букви М. Левицького бувають, назагал, більш-менш цього самого шрифту, переважно прямовісно поставлені і без особливої фантазії, хіба одна-дві центральні букви мають довгі „хвости“.

На всіх знаках можна знайти дрібненький підпис „Лев“, а деколи і дату побіч підпису.

Коли йде про сюжети екслібрисів, то Левицький старається представити нескладованою ілюстрацією зацікавлення чи професію власника (наприклад, для істориків і археологів старинні архітектурні об'єкти, фігуру Меркурія для підприємців, книжки для книголюбів, маски для акторів, св. Юрія для священика, герби земель, з яких походять замовлювачі), поза тим, він любить рисувати жінок, коней (пегаси) і птахів.

Цікаво є зроблені композиції для дитячих екслібрисів з дуже упрощеними, часто симетричними, рисунками, деколи з натяком на гумор (Ярини, Мирона, Андрія Цибульських, Марії Доні Маланчук).

На перших працях Левицького можна знайти вплив львівських екслібрисів, але вже дець від 1950 років мистець зумів витворити свій власний стиль, по яким не важко пізнати його знаки.

В ранніх екслібрисах видно ще описовість, символіку, людські фігури та предмети зображені доволі реалістично і в трьох

вимірах (Миколи Денисюка, Тетяни Могильницької — з 1945 р., Івана Кедрина з 1949 р.), всі вони двокольорові.

Та досить скоро Левицький знайшов свій власний шлях; його рисунок змінився через впровадження сильної стилізації, людські фігури стали видовжені, надмірно витончені, ідеалізовані, незвичайно ніжні, деякі доходили до якоїсь „жіночої манірності“, лінії зробились тоненькі, рівні, з гармонійним рухом. Ціла композиція стала майже прозора, легка і немов повітряна та без третього виміру. (Христини Волицької, Михайла Пежанського, Бориса Олександрова, Рути Орчанд, Люби Абрамюк).

В цих знаках видно майже самі лінії без кольорових площин.

Цей стиль можна було б назвати „ніжний“ (для декого — розм'янений) естетизм“.

Згодом мистець перейшов до планування знаків вже не лише самими лініями, але й площинами, а навіть і самими площинами, як це буває в дереворитах чи ліноритах, однак не була це імітація естампної техніки, бо Левицький ніколи не наслідував естампів, мистець, мабуть, відчув, що для такого малого твору, як екслібрис, потрібно площинного зображення, щоб надати йому „ваги“ та зробити його виднішим на обкладинці книжки. Формат цих знаків був дещо менший від давніших праць. В цих знаках рисунок втратив цілком деталі і промовляв лише загальною силуеткою, а не лініями (Марії Левицької), тло стало темніше (д-ра А. Антоновича), знову ж в інших творах рисунок виходив білий на контрастовому тлі (Марії Логущ, Марти Реплянської). Людські фігури, хоч даліше досить видовжені, набули тепер вагомості через усунення деталей, які, звичайно, розсівають увагу.

Дальша еволюція знаків Левицького пішла від лінійного рисунку до композицій утворених зі суцільних однокольорових форм-площин з добре видержаною рівновагою між ясними і темними плямами. Цілий рисунок зробився економний, строгий, щоб

не сказати твердий, а композицію замикають рівні чорні рамки і твір нагадує дереворит (Руслана Логуша, безіменний знак з чорним левом). Цей найновіший період можна було б назвати „зружнілим стилем“.

Та попри всі стилістичні зміни, які заіснували в праці над екслібрисами Левицького впродовж 40 років творчості, можна запримітити в них деякі постійні риси, а саме — легкість та ніжність сильно стилізованого рисунку, видовження ідеалізованих людських фігур, двовимірна, свобідна і проглядна композиція з виразною думкою-ідеєю, яка вказує на характеристику власника екслібрису.

До постійних прикмет можна додати ще часте вживання двох кольорів та відносно великі букви в написах.

Авторові цієї статті довелося бачити не більше ніж 50 знаків Левицького, що між ними є кілька шедеврів, котрі заслуговують на місце в антології українського екслібрису (Марії Левицької, Христини Волицької, Христини Павловської, Марії і Михайла Логушів та безіменний знак з левом), а якщо б так показати на виставці всі екслібриси автора, то можна було б напевно знайти більше високомистецьких творів.

Мирон Левицький народився в 1913 році у Львові. Там він ходив до гімназії й почав мистецьку освіту в школі Олекси Новаківського. Опісля студював деякий час у Кракові в академії мистецтв.

Мистецьку працю почав у Львові в роках 1936—1937.

Від 1944 року мистець перебуває поза Україною, від 1949 р. живе в Торонті (Канада), де є активним в українських мистецьких і літературних колах, головно в Спілці українських образотворчих мистців Канади, головою якої був довгий час.

В перших роках творчості Левицький присвятився виключно книжковій графіці та ілюстраціям періодичних видань.

Мирон Левицький: Екслібрис.

M. Levytsky: Ex libris.

Свого часу були дуже відомі його кольорові листівки на різдвяні та великодні свята та великі ілюстрації в українській пресі з приводу різних свят та річниць.

Від графіки до малярства Левицький перейшов на еміграції і малярство стало його головним заняттям, а до графіки повертався лише тоді, коли діставав конкретні замовлення.

Крім станкового малярства (красвиди, портрети, композиції з людськими фігурами) Левицький розмалював кілька церков у Канаді і три в Австралії.

Його малярство, так як і графіка, є націховане стилізуванням та декоративністю з великою увагою до кольорів.

Левицький оформив близько 500 книжок — чи то проєктами обкладинок чи ілюстраціями.

З нагоди його індивідуальних виставок були видані ілюстровані каталоги, а українська заокеанська преса писала про його творчість багато й похвально, зачисляючи Левицького до десяти найкращих українських малярів на еміграції.

В. Ладжинський

Ванда Завадовська-Рожок: „Над рікою“ — олія
41×31 см.

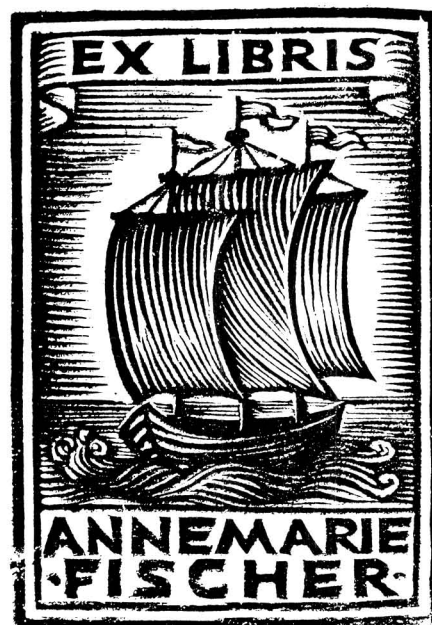
W. Zawadowska-Rozok: "By the river" — oil,
41×31 cms.

Володимир Боровиковський (1757—1825):
Аляканська Мадонна — катедра в Сітка, Аляска.

V. Borovikovsky (1757—1825): Alaskan Madonna —
(Sitka, Alaska).

Мирон Білінський (1914—1984) : Графіка.

M. Bilynskyj (1914—1984): Graphics.

Олекса Грищенко (1883—1977): Околиці Атен —
гваш, 1923 р., 47×34 см. (Колекція галерії
Христини Чорпіти).

A. Gritchenko (1883—1977): Les environs d'Athènes —
gouache, 1923, 47×34 cms. (Christina Czorpita
Collection).

Діонізій Шолдра: Зима — олія, 1983 р.

D. Scholdra: Winter — oil, 1983.

УКРАЇНЬСЬКА ТЕМАТИКА В ТВОРАХ ГРИГОРА КРУКА

СЕРЕД доволі великої мистецької творчості Крука значне місце займає українська тематика, яка обмежується, властиво, до відображення галицького села 1930—1940 років. (Портретів українських діячів не беру до уваги, бо це окрема тема).

Крук вийшов з убогого підкарпатського села, недалеко Галича — Братишева. В цій околиці селяни були малоземельні, а тому, що існувала в той час світова економічна криза, матеріально-соціальні проблеми набирали тоді на селі гострої, щоб не сказати, критичної актуальності, якої не міг не переживати глибоко мистець з чутливою душею, сам син бідного гончаря. Звідси походить особливий сантимент Крука до простих людей з найнижчих щаблів суспільної драбини.

Виїхавши в молодому віці за границю, мистець зберіг на ціле життя в пам'яті образ рідного села та його жителів таким, яким він їх бачив перед II світовою війною.

Подібно, як Іван Франко та Василь Стефаник створили в літературі незабутні образки твердого селянського життя та нужди, так і в скульптурах Крука видно аналогічні відгуки.

Змальовування тяжких матеріальних обставин села не було в ніякому випадку даниною моді мізерабілізму (течії в літературі і в образотворчому мистецтві на початку XX стол.), воно було живим образом галицької дійсності, якої, навіть при існуючих рівночасно національно-політичних проблемах, не можна було не недобачувати.

Щоправда, наше село не заломилося під польською займанщиною, організувалися кооперативи, „Сільські Господарі“, діяли

читальні „Просвіти“, але це були щойно початки затяжної впертої боротьби за краще майбутнє. Довготривалий змаг був би, мабуть, приніс деяке покращання долі народу, якщо б не було II світової війни та московської окупації.

Та не лише на соціально-матеріальну сторінку звернув увагу Крук. Він хотів в першу чергу передати в своїх творах *духові прикмети українських селян* — вірність віковим традиціям, сувору мораль,

Григор Крук: Сидячий селянин, (Присвята на спомин моєму дорогому Татові).

G. Kruk: Sitting farmer, (In memory of my beloved father).

Григор Крук: Сівач — 1968 р.

G. Kruk: Sower — 1968.

пошанування авторитету батьків та старших людей, почуття особистої гідності та незалежності, прив'язання до рідної Церкви, працьовитість, скромність, терпеливість та здоровий гумор.

І саме відображенням цих властивостей є цінні і вартісні твори Крука, бо вони не показують якихсь видуманих, книжкових, тільки дійсних людей, які жили на західно-українських землях між двома світовими війнами. Отже, Крук показав у своїх скульптурах якнайвірніший духовий і теж і фізичний образ людей села, а такі твори набирають непроминальної вартості, залишаючись *мистецьким документом своєї доби*, бо ж часи міняються і люди міняються з ними.

За довгі роки тоталітарного ворожого режиму наше село вже багато змінилося. Нещодавні гарні духові прикмети втратили якусь частину своєї сили, деякі традиційні звичаї пішли в забуття, натомість люди набувають інші звички і так поступово витворюється новий, дещо відмінний тип мешканця села, а персонажі викарбовані Круком в камені і в бронзі переходять до історії. Сьогодні ми можемо бути вдячні скульпторові за те, що він їх з такою любов'ю і точністю увіковічнив.

Дивно, в нашому образотворчому мистецтві є стільки сільських краєвидів, маємо образи з чудовою українською природою, з білими хатками і прекрасними церквами, а так мало показано в ньому живих людей (щоправда, є дещо в працях О. Кульчицької та І. Труша).

Не можна брати до уваги численних героїчних соц-реалістичних портретів доярок і трактористів, бо в них нема правди, лише штучна, театральна поза, то ж такі твори мають мало спільного зі справжнім мистецтвом, їх можна скоріше зачислити до пропаганди і реклями, навіть, якщо під професійним оглядом вони намальовані бездоганно.

Ще донедавна така чисто селянська нація діждалася нарешті високомистецьких творів з життя селян у скульптурах Крука і вже хоч би з цього титулу він посів важливе місце в історії українського мистецтва.

Між працями Крука є невелика група скульптур на тему села, які вже не перебувають у рідному селі, лише на чужині, як втікачі.

В них Крук показав весь трагізм ситуації бездомних родин втікачів. Його емігранти розгублені, неспокійні, затривожені завтрішнім днем, вони відірвані від свого ґрунту не тільки фізично, але, що для них болючіше, і душевно. В їх очах видно біль і тугу за втраченою рідною землею, за власною хатою. Єдина сила, що їх держить на ногах — це спаяність цілої родини, батьки з дітьми творять одну нерозривну цілість, один моноліт.

На ці твори не можна дивитися без глибокого зворушення ні без співчуття до нещасних людей.

Хтось міг би сказати, що такий сантиментальний підхід є поверненням до ментальності передвижників, які то жанровими композиціями викликували співчуття до бідних та переслідуваних. Крук не передвижник, бо в нього зміст не має переваги над формою, як це воно було в передвижників. Його скульптури є під формальним і плястичним оглядом високого рівня та промовляють не так „літературним“ змістом, як чисто мистецьким, сублімованим висловом.

З відомих з репродукцій у монографіях та каталогах творів з українською тематикою (близько 50) найсильніші враження роблять статичні композиції міцних, масивних, дещо присадкуватих селянських постатей — хліборобів, жінок, паламарів, пастирів, планітників, дітей.

„Сидячий селянин у шапці“ (1960 р., інші назви того твору: Газда, Війт). Композиція у формі піраміди. Середнього віку чоловік кремезної статури сидить рівно, держачи в руках костур. Повіки примкнені, лице в задумі. З цілої постаті пробивається внутрішній спокій, гідність, розсудок, певність правильності свого шляху, покора перед Богом і довір'я в Його справедливість. Сидить людина зі спокійною совістю, бо вона чесно і добре сповняє свій обов'язок.

Є це немов би „вічний образ“ хлібороба — сина землі, безіменного володаря чорнозему, невтомного трудівника, що своєю тяжкою працею вигодовує нарід, а інших функцій, інших радощів він не знає.

„Сидячий господар“ (1970 р.). Здалека твір може нагадує трохи народні дерев'яні різьби „Христос перед судом“. Але коли до нього приглянутися ближче, така подібність зникає.

Середнього росту і віку муж сів відпочити. Схилив голову на бік, примкнув очі, опустивши на коліна спрацьовані руки. Тяжкі, босі ноги свідчать, що він не з багатіїв, але не видно в ньому найменшого ком-

плексу бідняка. Не зважаючи на тяжке матеріальне життя, він зберіг особисту гідність, хоч, щоправда, не видно в ньому надії на краще майбутнє. Зі своєю долею він уже зжився, на неї не нарікає, прийнявши її як нормальне явище. Користаючи з вільного часу (мабуть у неділю?) він сів на призьбі, щоб трохи перепочити.

Григор Крук: Дівчина з коромислом.

G. Kruk: Girl carrying water.

Така ніби проста, безпретенсійна композиція, але строгою формою, чистими лініями і гладкою поверхнею вона робить монументальне враження. Ця скульптура могла б послужити проєктом для більшого пам'ятника малоземельному хліборобові.

„Сидячий селянин“ (на спомин батька). Невелика сидяча постать з головою піднесеною вгору і з перекинутим через плечі старим кожухом. Погляд очей вольовий, енергійний, а рівночасно і затурбований. В цілому творі мистець опрацював докладніше тільки голову й руки, решта фігури невикінчена. Викінчення цілого твору тут

і не потрібне, бо мистець сконцентрував усю увагу на вираз обличчя, показуючи людину сильної волі, великої внутрішньої сили і активної поведінки до життя, готову боротися з життєвими труднощами.

Гарно спрофільована рука — це ж точно рука самого Крука (і коли Крук не зробив ніякого автопортрета, то принайменше він відтворив у кількох скульптурах вигляд своїх рук!).

З інших статичних фігур до сильних творів належить „Селянин з шапкою в руках“. Властиво є дві версії цієї композиції —

Григор Крук: Велика П'ятниця — 1972 р.

G. Kruk: Good Friday — 1972.

Григор Крук: Сидячий селянин — (1970—1971).

G. Kruk: Sitting farmer — (1970—1971).

Григор Крук: Володар чорнозему — 1964.

G. Kruk: Lord of the soil — 1964.

одна з 1940 рр., друга з 1960 рр. (Різниця в них лише у виразі обличчя та в довжині штанів, на давнішому примірнику штани підкочені).

Відносно молодий господар стоїть босий, схиливши трохи голову додолу, а в жилих руках тримає шапку.

Старша композиція вказувала б на селянина, що стоїть перед паном чи перед судьєю, а новіша — в церкві.

В першій видно на обличчі вираз обережності, деякої замкненості і рішучості, а одночасно і почуття невинності — звідки і спокій на обличчі.

В другій версії (Селянин в церкві) мистець відтворив на обличчі вираз глибокої побожності та внутрішнє тихе вдовolenня з участі в обрядових відправах.

Ще більше вдовolenня з присутності у святих речах видно на обличчі „Паламаря з дзвінком у руках“ (Крук вирізьбив двох паламарів, в давнішому примірнику він є з кадильницею).

Вусатий, з довгим волоссям, паламар стоїть навколішках, велику ліву руку притиснув до грудей, а в правій незграбно держить широкий дзвінок. Грізне обличчя на мить проясніло щасливою усмішкою, бо ж він стоїть так близько святих Тайн і голосом дзвінка закликає інших: „Вгору піднесім серця“.

„Сівач“ (1968 р.). Хлібороб іде по полю спокійним кроком і сіє зерно. Вираз лиця сконцентрований, а жести стримані, якби виконував якийсь релігійний обряд. Лице поважне, задумане і не важко вгадати, які думки він снує — „Дай, Боже, щоб з цього зерна вродився добрий урожай, щоб морози його не знищили, ані бурі не прибили до землі“. В цім творі поєднано зображення праці й молитви.

„Сопілкар“ (1968 р.) інша назва „Пастух“). Коли всі, досі описані фігури ціхувала якась тасмнича твердість, майже сувора монументальність, то тут, навпаки, лінії є лагідні, м'які, заокруглені, можна сказати, мелодійні.

Сільський пастух у білому полотняному одязі сидить босоніж зі сопілкою в руках. Обличчя не гарне, широке і костисте, але зате скільки щирості, доброти і розуму випромінює з нього!

Григор Крук: Селянка перед судом, — гіпс, 1972 р. висота 50 см.

G. Kruk: Peasant woman before court — plaster, 1972, height 50 cms.

Це ж не звичайний собі пастух — він народний співець, який знає безліч пісеньок та приповідок, ходяча енциклопедія сільського фольклору, ба навіть більше, словесної історії народу.

Це ж такі сопілкарі, лірники та дударі створили величезний пісенний скарб, виливши в нього душу народу.

З нелегким завданням Крук справився з тактом і любов'ю, без прикрашування дійсності. Такі твори не втрачають ніколи актуальності.

„Прощання“ („Розлука“). Стояча боса фігура чоловіка в світці. Права рука закриває лице, ліва держить малий клунок — майно втікача.

Композиція надзвичайно проста, а заразом як глибоко символічна. Одним рухом руки, яка заслонює лице, мистець потрапив видобути відповідний настрій, висловити болючий жаль самотньої людини за втраченим селом, хатою та рідними особами.

Простіше і вимовніше було б, мабуть, вже неможливо відтворити подібний вираз.

Мимо шорсткого життя на селі, де переважали важкі, малоповоротні постаті, не бракувало там і фізичної краси та вродже-

ної грації. Молоді, стрункі дівчата, повні здоров'я, з природною поведінкою, могли imponувати своєю красою.

Композиція „Дівчина з коромислом“ — це один з таких прикладів сільської жіночої краси. Пропорційно збудоване гнучке тіло, гармонійний рух не позбавлений грації, замріяна постава і наївно-соромливе обличчя приваблюють сильніше ніж кокетерія рафінованих міщанок.

Представляючи в скульптурах характеристичні сільські типи, Крук був свідомий небезпеки зійти з чисто плястичного мистецтва в „літературу“. До цього, однак, не дійшло, бо його персонажі не є етнографічною студією, ані не є фотографічним відображенням поодиноких людей.

Кожний персонаж Крука є оригінальною мистецькою композицією, видержаною у власному стилі.

Творче перетворення з додатком власного „я“ автора робить скульптури Крука високимистецькими творами і вони займають належне місце не лише в українському мистецтві, але становлять рівночасно і вклад до світової мистецької скарбниці, навіть, коли сьогодні цього не добачають західні, а також і деякі наші мистецтвознавці.

Володимир Попович

Степан Рожок: Бездомні — олія, 97×71 см.

S. Rozok: Homeless — oil, 97×71 cms.

Наталя Стефанів: Композиція квітів — олія,
60×46 см.

N. Stefaniw: Composition of Flowers — oil
60×46 cms.

Петро Капшученко: Поворот із походу — теракота.

P. Kapschutschenko: From campaign — terra-cotta.

Борис Крюков (1895—1967): Дон Кіхот олія,
Буенос Айрес, 1956 р.

Boris Kriukow (1895—1967): Don Quixote — oil,
Buenos Aires, 1956.

СПОГАД ПРО О. НОВАКІВСЬКОГО

У часи мого перебування у Львові в роках 1921-26 я довгий час працював рисівником у Національній Музею, основоположником якого був Митрополит А. Шептицький. Директором Музею був професор Іларіон Свенціцький, філолог — славіст і знавець церковного мистецтва. Річ у тому, що Музей мав велику кількість старинних церковних рукописів, які мали багато цікавих орнаментів та заставок. Ці рукописи починали вже нищитись від своєї давности і, щоби зберегти прикраси цих рукописів, музей постановив їх скопіювати. Ті, що вже були знищені, реставрувати і все це видати окремою книжкою.¹ Нас рисівників було кількоро, між іншим був також Володимир Січинський, архітект, що недавно помер в Америці. Він не дуже годився із Свенціцьким і, по деякім часі, покинув музей і виїхав до Чехії. Із Свенціцьким у мене встановилися дуже гарні відносини і, не раз, коли він мусів бути відсутнім із Музею на кілька днів, я частинно заступав його в Музею.

До Музею заходило багато різних людей своїх українців і чужинців. Заходив час-од-часу також і основник Музею Митрополит А. Шептицький: він робив на мене сильне враження своєю величавою фігурою і, до того дуже скромною. Заходило також багато наших тодішніх малярів, як Петро Холодний (бувний міністр), Юрко Могалевський, Павло Ковжун, сестри Кульчицькі Олена й Ольга, Лев Гец, Микола Анастасієвський, Монастирський, Курилас. Кілька разів у стінах музею відбувалися виставки образів цих малярів. Лиш два малярі, дуже вже знані, в ті часи трималися осторонь. Це були Іван Труш і Олекса Новаківський. Труш майже не показувався ніде. Дуже рідко можна було здибати чудові красиви

Труша у виставових склепах, які продавались досить дорого. Але Новаківський тримався свого помешкання і своїх образів за жадні гроші не годився продавати, хоч мав купців. Кілька разів робив виставки своїх образів у власній помешканні, мав великий успіх, як серед українців, так і поляків. Сам мистець був дуже оригінальний. Вищесереднього росту, не був ще старий, носив довге волосся, довгу бороду і, чомусь, все ходив із палицею. Його жінка, що була багато молодша від нього, йому дотримувала оригінальності. Селянка з-під Кракова, завжди носила свій селянський стрій — чи то в хаті, чи поза хатою, говорила добре українською мовою. Коли вони обоє разом показувались на вулиці, мимоволі, звертали на себе увагу всіх зустрічних людей. Жив мистець бідно, хоч міг мати великі гроші за свої образи. Він завжди казав: „образи це мої діти, дітей не купують і не продають. Образи купують багаті до своїх хоромів. Я син бідного українського народу і хочу, щоби мої образи дістались тільки моєму народові“.

На біду він завжди скаржився, не був матеріалістом, на помешканню мав ще льокаторів, але, припускаю, що він од них нічого не жадав, так само, як і від своїх учнів. Уже в ці часи Новаківський нічого не малював через погані очі. Носив по дві пари окулярів, що накладав одні на другі. Через це, припускаю, він почав давати лекції малярства. Першими його учнями були Зоня Зарицька, опісля по заможестві Омельченко і Маня Гавсперівна, жидівка, донька рабіна і професора. Вони обидві були дуже завзані і дуже захоплені мистцем.

Завдяки музеєві, я пізнав багато впливових та відомих українців Львова. Деякі з них мені старались допомагати роботою та порадою, а зокрема і особливо, професор

¹ Ця книжка вийшла під заголовком „Прикраси рукописів Галицької України“.

Іван Раковський. Протягом довшого часу, аж до мого виїзду зі Львова, він давав мені рисункову роботу для своїх викладів антропології і все радив пізнати Новаківського. Сталось так, що одного часу я набрався відваги і пішов до нього. Мистець мене прийняв дуже сердечно і коли ми добре розговорились, вийшло, що ми обидва земляки з Брацлавщини і село, де Новаківський родився, було мені добре знаме. Скінчилось тим, що мистець сам запропонував мені ходити до нього на лекції малярства і, як звичайно, без жадної оплати. Я почав uczати на його лекції. Він мав досить велику робітню і нас учнів, набралось уже в той час досить. Крім вищезгаданих учениць були ще Гаврилук Володимир, Мороз Михайло, Перфецький Леонід, Стерчук (мав одне лиш око, друге втратив на війні), Гординський Святослав, Коверко Андрій, Кромпцівна — по заміжжі опісля Морачевська, Рудакевич Стефа, Лукіянович, Мазур Кирило. Були ще інші, що вже не пам'ятаю, які не ходили регулярно. Ми мали модель — дівчину, якій платили в складку. Новаківський щодня заходив до робітні, пильнував роботу, поправляв, давав багато пояснень із мистецтва. Обходився з нами по-батьківськи, ніколи не сердився і наша наука відбувалася в приємній атмосфері. Як бували коли виставки, він з нами ходив їх оглядати — не раз тоді біля нас збиралося багато людей слухати спостереження мистця. В школі все йшло добре для нас учнів, але Новаківський скаржився на брак грошей, на тяжкі матеріальні умовини. Найбільше скаржився він мені і мені це слухати було дуже прикро, тим більше, що я до того нічого йому не платив. Я почав бігати на всі сторони між багатішими українцями, оповідати їм про скарги мистця. В результаті, було зроблено пару разів збірку в його користь, але цього було замало і це все не було певне. Отже професор Раковський, який від мене знав усе про грошевий стан Новаківського знайшов такий вихід: прилучити школу мистця до Української Тайної Політехніки, як мистецький факультет і, тим самим, залічити Новаків-

ського як декана мистецького факультету, до складу професорів політехніки з належною йому платнею. Теж було постановлено доповнити школу професорами: по перспективі — інж. Нагірний, антропології — професор Раковський і анатомії — д-р Балей (старший). Це такі мали бути початки. Цей вихід нас усіх дуже втішив разом із Новаківським. Почались жваво виклади анатомії, перспективи, все пішло дуже добре. Але насувалась несподівана біда — українська політехніка була тайною, польська поліція за нею слідкувала, її переслідувала, кожен раз треба було міняти місце викладів, гроші (добровільні датки) впливали зле — не регулярно, а потім цілком перестали впливати. Скінчилось тим, що політехніка мусіла закритись і, тим самим, мистецький факультет. Залишились знову ми самі з Новаківським та його скаргами.

Деякі учні почали опускати школу, але більшість трималась. Між усіма його учнями я один, що був емігрант без сталих засобів та заробітків. Були дні, що мені самому приходилось бути в скрутнім стані — без грошей, без певної надії, що буде завтра. Це скінчилось, я виїхав до Бельгії вчитись.

Мистця Новаківського буду згадувати із вдячністю і пошаною до кінця мого життя. Правда, він на мене розгнівався, що я його покинув, він мене рахував дуже здібним, але я не міг інакше зробити. То що я у нього придбав за короткий час мені придалось на ціле життя. По приїзді до Бельгії я зумів дістатись до дуже великої хромо-літографії рисівником. За короткий час я опанував свою роботу і зміг закінчити свою освіту. В цій самій літографії, при моїй співпраці, виконувались усі кліші і друки старих ікон Національного Музею у Львові, бо з професором Свенціцький я тримав зв'язок, аж до його смерти. Я маю до цього часу з насолодою і тішуся, що можу заповнити свій вільний час тим, що в мені зародив і навчив любити мистець Олекса Новаківський.

Вірю, що прийде той час, коли цей оригінальний мистець займе належне для нього місце в історії українського малярства.

Франція.

Кирило Мазур

Ольга Гурська (1902—1975): Квіти — олія, Київ, 1937 р.

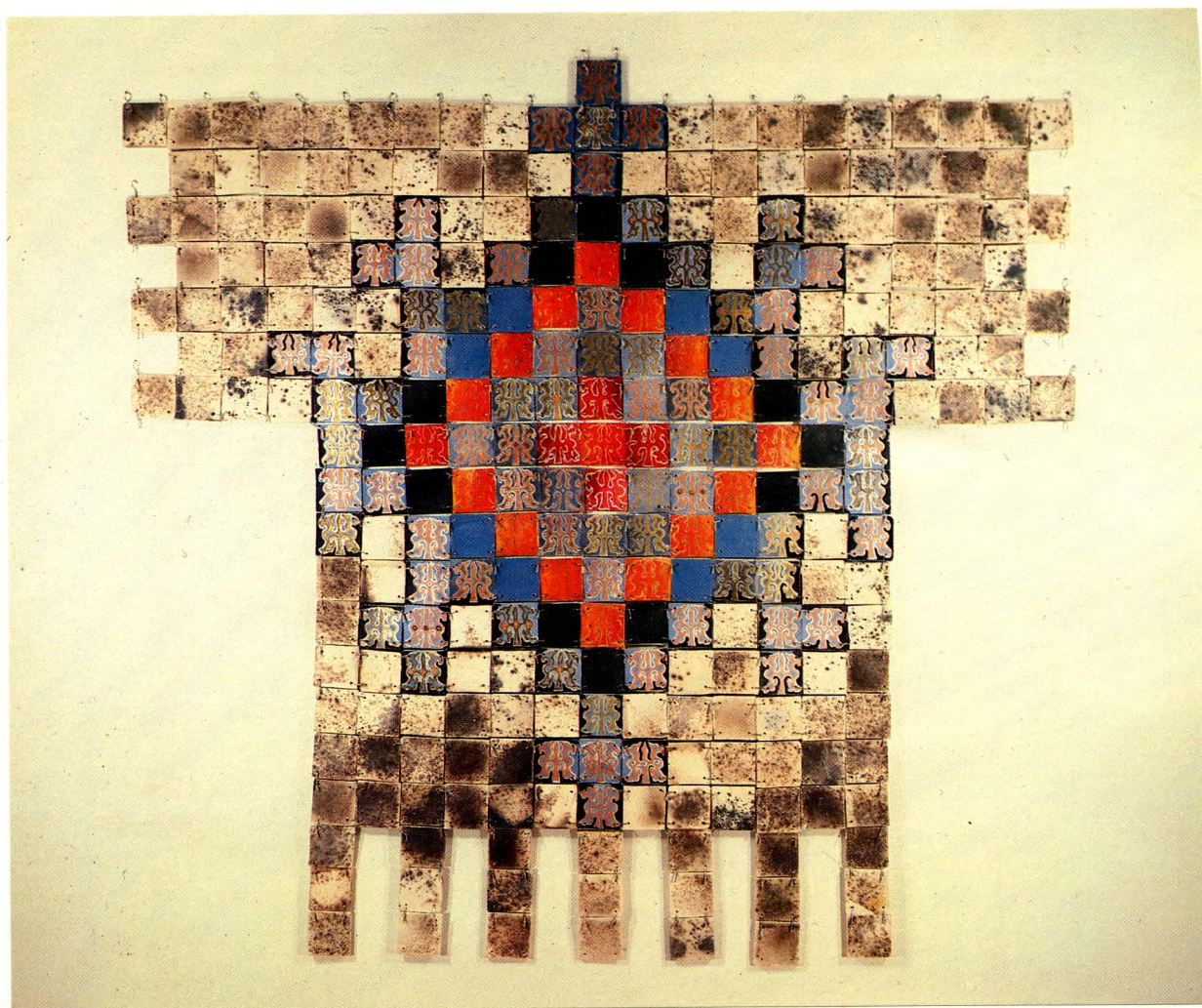
Olga Gurski (1902—1975): "Flowers" — oil, Kiev, 1937.

Олександра Дяченко-Кочман: „Три ті самі“ —
випалена глина процесом раку. 38×38×41,
38×38×48, 38×38×54 см.

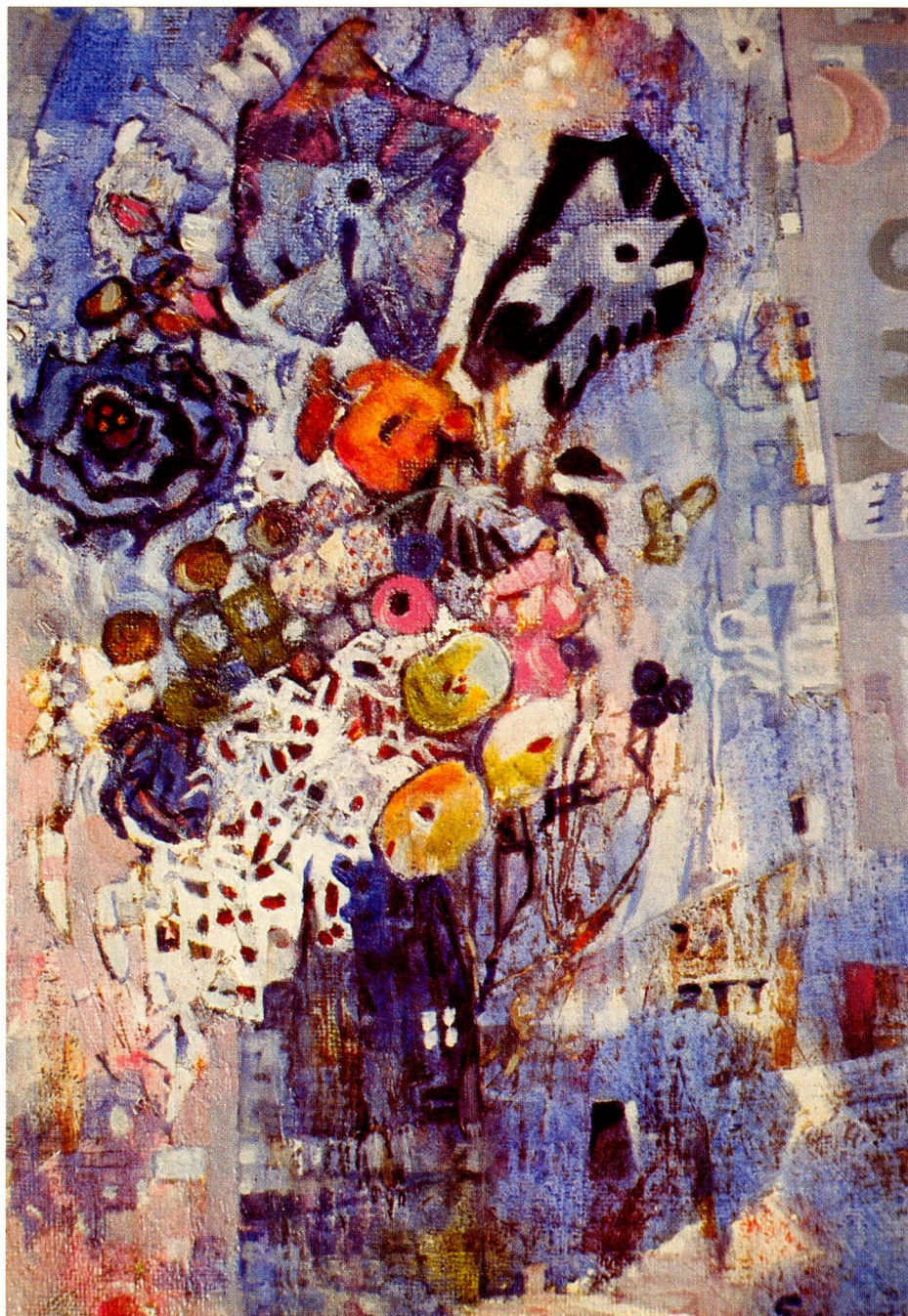
A. Diachenko-Kochman: "Three of a Kind" —
raku fired clay, 38×38×41,
38×38×48, 38×38×54 cms.

Олександра Дяченко-Кочман: Володимирова
церемоніальна риза — випалена глина процесом
раку, поліхром, дрiт, 1985, 198×198 см.

A. Diachenko-Kochman: St. Vladimir's Ceremonial
Robe — fired clay raku process, polychromy,
1985, 198×198 cms.

Степан Хвиля (Австралія): Композиція.

S. Chwyla (Australia): Composition.

Григорій Пецух: Співак — дерево, Закопане, 1973.

G. Pecuch: Singer — wood, Zakopane, 1973.

Евгенія Лукавська: Натюрморт — олій, 35×45 см.

E. Lukawska: Still life — oil, 35×45 cms.

ОГЛЯД ГРАФІЧНИХ ОФОРМЛЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ

У вересні 1985 року відбулася в галерії Канадсько - Української Мистецької Фундації в Торонто, а в жовтні-листопаді того ж 1985 року в галерії Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпезі, Канада — ретроспективна виставка у 50-річчя мистецької творчості Мирона Левицького. З тієї нагоди був виданий культурний каталог-альбом, кварто величини. Це видання виконала друкарня Harmony Printing Limited, Торонто, Онтаріо, Канада. Наклад 1000 примірників.

Альбом-каталог надрукований на крейдовому папері, мовами українською й англійською. Текст передмови пера Святослава Гординського і статті пера Дарії Даревич, бібліографія, чорнобілі та кольорові репродукції, біографічні дані й різні інформації займають 126 сторінок. Полотняна оправа з кольоровою репродукцією автопортрету мистця і культурними, вишуканими буквами виконаним написом на сорочці Levytsky справляють уже зовнішнім своїм виглядом радісне естетичне враження.

Кольорові, переважно цілосторінкові репродукції надруковані дуже добре, чисто. Чорнобілі репродукції картин і графічних праць мистця радують око багатством творчої інвенції й культурною букви. Цим праці Мирона Левицького вносять у ділянці графіки багато оптимізму і радості з ділянки культури української букви. Тут із прикрістю слід підкреслити безнадійне легковаження будови української букви більшістю

молодих мистців, які непростимо калічать букву, хоча для своєї орієнтації мають у цій ділянці великі здобутки багатьох мистців.

Це видання може бути обов'язковим підручним примірником для молодих українських мистців у світі. А для різних видавців і видавництв зразком, до позему якого повинні старатися не тільки дорівнювати, але може старатися й перевищувати. Тоді не буде таких частих і прикрих появ у цій ділянці. Титули альбому, сторінки 3-тя і 4-та, англійською та українською мовами, роботи, мабуть, М. Левицького, можуть бути молодим мистцям зразком культури української букви.

Колись друкарство в Україні та праці мистців графіків у ділянці книги були великим мистецьким здобутком. А сьогодні в діаспорі, при технічних і матеріальних можливостях, появляються часом такі неграмотно видані повідомлення, памфлети, запрошення, з такими покаліченими буквами, графічно неграмотними буквами-каліками, особливо церковно-слов'янськими, що аж лячно робиться за майбутність тієї ділянки в нас.

За видання цього альбому-монографії Мирона Левицького, яке фірмувала Українська Спілка Образотворчих Мистців у Канаді, всім співробітникам, друкарні, яка видрукувала цю працю належить велика вдячність. Особа мистця Мирона Левицького заслуговує на таке культурне оформлення каталогу його ретроспективної 50-літньої мистецької виставки.

П. М.

Евгенія Курилович-Чапелська: Осінній краєвид —
олія, 1974 р., 46×61 см.

Е. Кurylowych-Chapelska: Autumnal landscape —
oil, 1974, 46×61 cms.

Неля Винярська: Ранок над озером — акварель,
28 × 36 см.

N. Wyniarsky: Morning at Lake — water color,
28 × 36 cms.

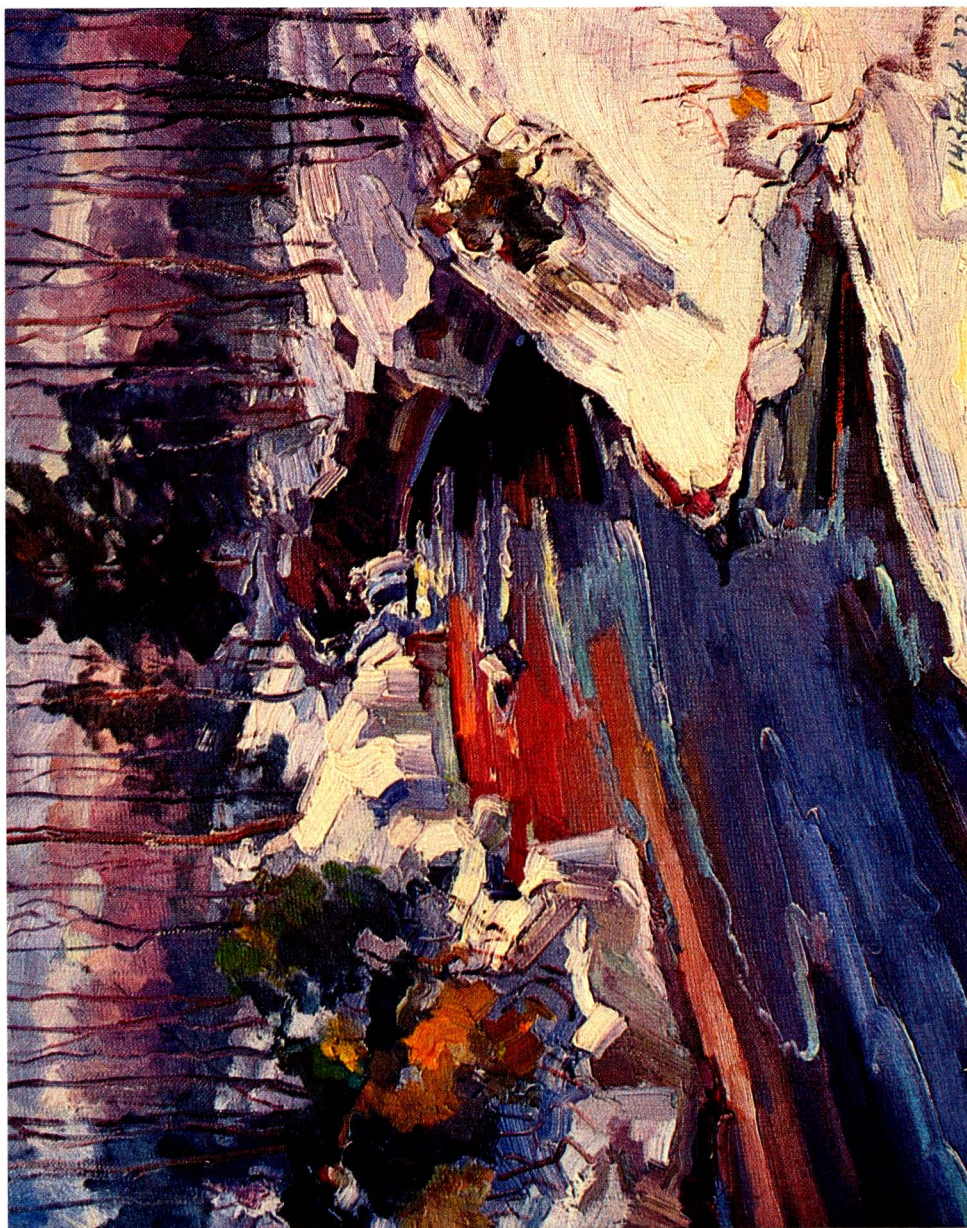

Амвросій Ждаха (1885—1927): Ілюстрація до пісні „Три сестриці“.

A. Zhdakha (1885—1927): Illustration to song “Three Sisters”.

Ірина Гомотюк-Зелик: Зима на „Союзівці“ —
олія, 41 × 51 см.

I. Homotjuk-Zelick: Winter at "Soyuzivka" —
oil, 41 × 51 cms.

Марія Гарасовська-Дачишин: Мати Божа.

M. Harasovska-Dachyshyn: Holy Virgin.

З ЖАЛОБНОЇ ХРОНІКИ

ЯКІВ ГНІЗДОВСЬКИЙ

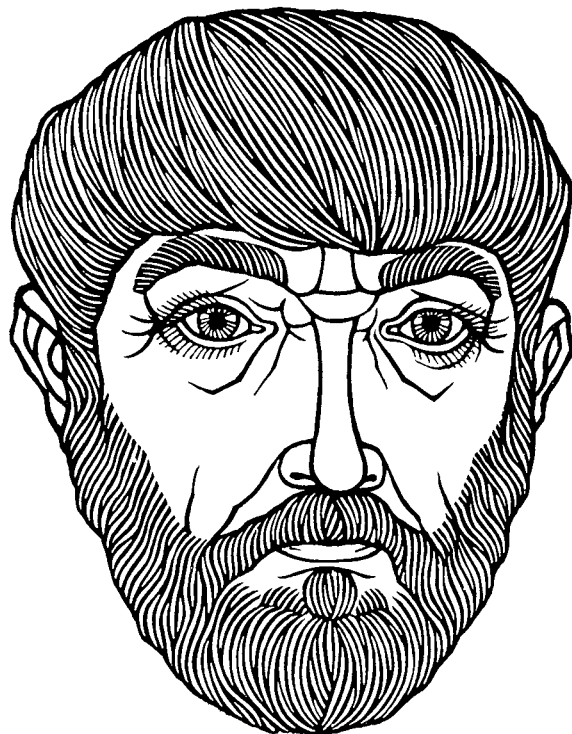
(1915—1985)

Яків Гніздовський, визначний мистець — маляр і графік, народився 21 січня 1915 року в с. Пилипче, Борщівського повіту, на Галицькому Поділлі. По скінченні середньої освіти у Львові почав свою мистецьку освіту в 1938 році у Варшаві в Академії Мистецтв, а закінчив в 1942 році в Академії Мистецтв в Загребі, Югославія. По скінченні своїх мистецьких студій деякий час жив і працював у Німеччині, як маляр, графік та ілюстратор. Був двома наворотами в Парижі, де студіював і працював у тамтешньому мистецькому світі.

В 1949 році Гніздовський переїжджає до Америки та затримується в Ст. Пол, Місс., але вже в 1950 році переїздить до Нью Йорку і там осідає на постійно і наполегливо працює. Бере участь в понад сотні особистих та групових виставок. Своїми дереворитами здобуває міжнародне визнання. Його праці були вибрані до Збірної Виставки Американської Графіки, що репрезентувала американське мистецтво в СРСР, Китаю, Японії та Італії. Крім того його праці були виставлювані в багатьох галереях цілого світу; він дістав багато нагород від мистецьких товариств та установ, багато писав на мистецькі теми в українських та чужоземних журналах. В 1967 році видав книжку: „Малюнки, графіка, кераміка, статті“. Ілюстрував багато мистецьких видань та видань англійських поетів. Систематичний каталог його дереворитів за роки 1944—1975 видав у 1976 році Абе Тагір.

Посмертне видання його ескібрисів вийшло в 1986 році в Принстоні, Н. Дж., заходом бібліотеки Принстонського Університету.

Від наймолодших літ Гніздовський виявляв великий мистецький талант, що розвивався під час студій та під час його подорожей по багатьох країнах світу зі старою мистецькою культурою. На грушковому та вишневому дереві створив багато оригінальних архитворів та збагатив своєю твор-

Автопортрет — дереворіз, 1971 р., $21\frac{1}{2} \times 16$ см.

J. Hnizdovsky: Selfportrait — woodcut, 1971.
 $21\frac{1}{2} \times 16$ cms.

чістю скарбницю українського мистецтва. Великий талант, подивугідна працьовитість, постійне шукання за новими формами свого мистецького себе-вияву, власний, оригінальний стиль характеризують всю творчість Якова Гніздовського.

Помер мистець 8 листопада 1985 року в Нью Йорку. Тіло його було спалене, а попіл зложений в усяпальні єпископальної катедри св. Івана в Нью Йорку при 1047 Амстердам евеню. Вічна Йому Пам'ять!

БОГДАН ДОМАНИК

(1914—1986)

30 квітня 1986 року помер український мистець діяспори Богдан Доманик, на 72 році життя. Покійний мистець народився в Західній Україні 16 лютого 1914 року. Мистецьку освіту здобув у Варшаві, в Академії Мистецтв, на відділі малярства. Брав участь у виставках в Україні та після війни був учасником українських виставок у Німеччині. Згодом прибув до ЗСА, був членом ОМУА та брав участь у виставках тієї мистецької організації. Останні роки проживав у гористій місцевості Гантер, стейту Нью Йорк.

Похований на місцевому цвинтарі. В. Й. П.!

Богдан Доманик (1914—1986): Фото мистця.
B. Domanyk (1914—1986): Photo.

Микола Мазурик з Брижави: Тайна Вечеря — 1978,
(вівтарна різьба в Катедрі Св. Володимира
в Парижі).

N. Mazuryk: Last Supper, 1978. (Altar piece
in St. Vladimir Church in Paris,
France).

Яків Гніздовський (1915—1985) : Ріпа — акрилик
на полотні, 1980, 51 × 61 см.

J. Hnizdovsky (1915—1985): Turnips — Acrylic
on canvas, 1980, 51 × 61 cms.

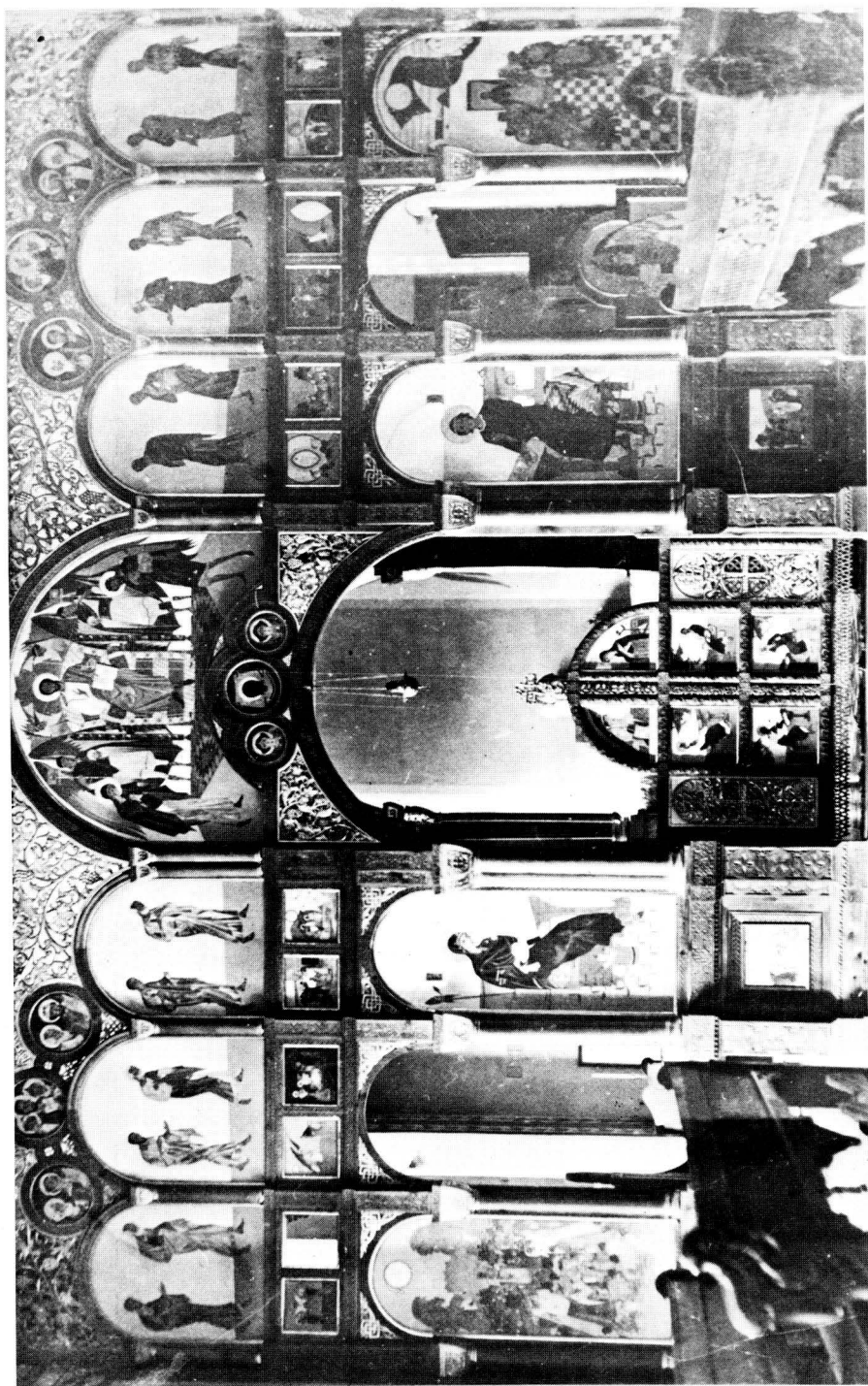

Ірина Твердохліб: Рання весна — олія, 1980 р., 61 × 91 см.

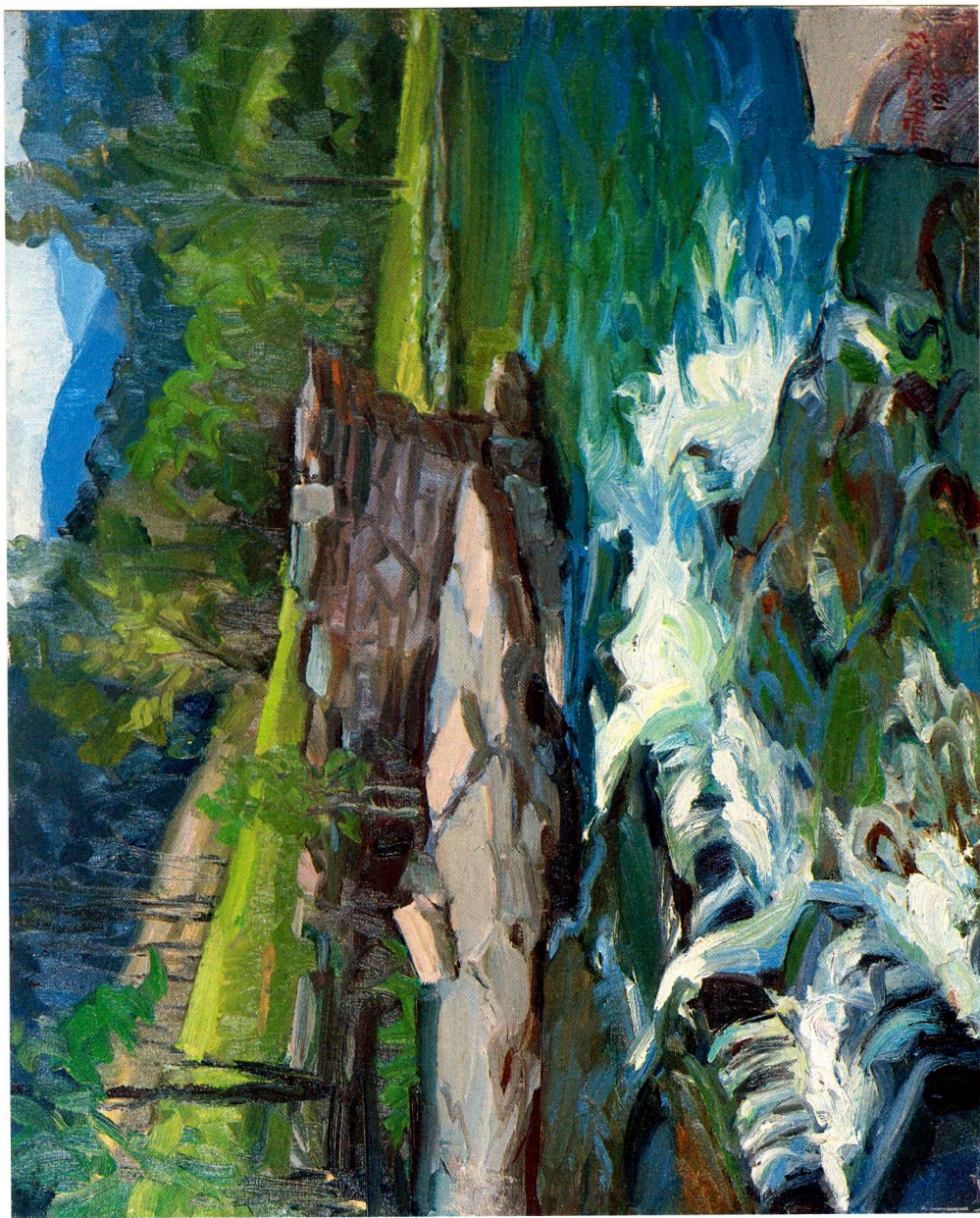
I. Tverdochlib: Early Spring — oil, 1980, 61 × 91 cms.

P. Cholodnyj (Senior) and A. Kowenko: Iconostasis of the Chapel
in Theological Academy in Lviv, Ukraine.

Петро Холодний (старший) та Андрій Коверко: Іконостас
у каплиці Богословської Академії у Львові.

Марія Гарасовська-Дачишин: Краєвид — олія.

М. Hurasovska-Dachyshyn: Landscape — oil.

МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

У НАС

● Ірма Осадца і Христина Сеньків мали виставку своїх праць в F. A. C. галерії в Клівленді, Огайо, в часі від 3 до 31 травня 1985 р.

● Відкриття виставки картин Стефанії Бернадин у власній галерії у Вайлвуд-Крест відбулося дня 21 липня 1985 року.

● Відкриття ретроспективної виставки праць Мирона Левицького з нагоди 50-ліття його мистецької творчості відбулося в домі Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, Онт., дня 14 вересня 1985. Ювілейний бенкет мистця відбувся 13 вересня.

Та ж сама виставка була перенесена до Осередку Української Освіти й Культури у Вінніпегу, Ман., і відкрита там 18 жовтня 1985 р.

● Студентська виставка мистецької фотографії була відкрита в Українському Інституті Модерного Мистецтва в Чикаго, Ілл., дня 2 серпня і тривала до 1 вересня 1985 р.

● Виставка нових праць Олега Сидора була відкрита в Українському Інституті Модерного Мистецтва в Чикаго, Ілл., дня 20 вересня і тривала до 2 листопада 1985 року.

● Дводенна виставка праць Якова Гніздовського: дереворити, олії та килими, відбулася в залі церкви св. Миколая у Вотервліті, Н. Й., в днях 26 і 27 жовтня 1985 заходом Окружної Управи СУА Південного Нью Йорку.

● Юрій Гура мав виставку своїх нових праць в галерії „ЕКО“ у Воррен б. Дітройту, Миш., в часі від 4 до 19 жовтня 1985 р.

Людмила Морозова: Над річкою — олія.

L. Morozova: By the river — oil.

О. Танасевич: Портрет В. П. Ржепецького — олія, 1947 р.

O. Tanasevich: Portrait of B. P. Rzepecky — oil, 1947.

● Марія Гарасовська-Дачишин мала свою 19-у індивідуальну малярську виставку в галерії Українського Культурного Центру у Воррен б. Дітройту, Миш., в часі від 25 жовтня до 3 листопада 1985. Слово про мисткиню сказав о. Севастіян Сабол, ЧСВВ.

● Групова виставка мистців: Слави Геруляк, Зенона Голубця, Ніни Климовської, Аркадії Оленської-Петришин, Наталії Погребінської та Юрія Соловія була відкрита в Українськiм Інституті Америки в Нью Йорку дня 5 жовтня 1985.

● Людмила Темертей мала виставку своїх портретів, літографій та рисунків сепією в Студійному Осередку Української Культури при Менор Каледжі в Дженкінтавні б. Філядельфії, Па., в днях 5 і 6 жовтня 1985 р.

● Зеновій Онишкевич мав виставку своїх рисунків, акварель та олійних картин в приміщенні Українського Освітньо - Культурного Центру в Абінгтоні б. Філядельфії в часі від 11 до 13 жовтня 1985. Виставку влаштував 43-ій Відділ СУА. Виставку відкрив мистець Юрій Гура.

● Роксоляна Лучаковська-Армстронг мала дводенну виставку своїх праць в залі Дому св. Софії у Вашингтоні, Д. К., в днях 12 і 13 жовтня 1985.

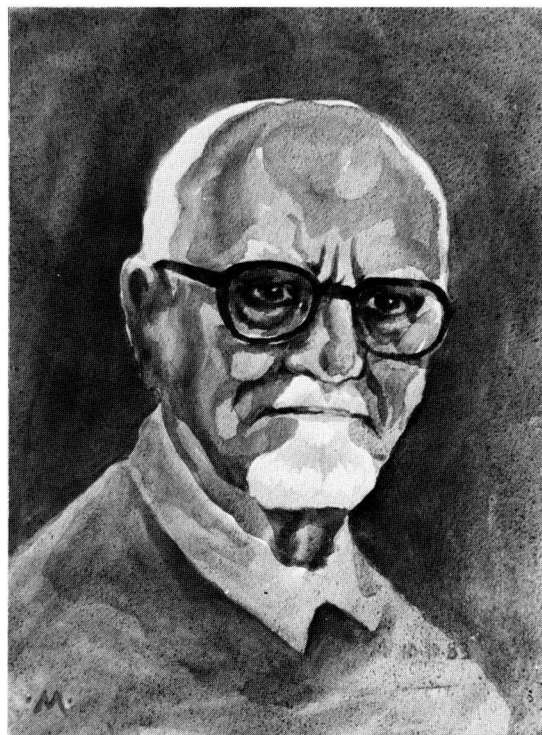
● „Втрачені Архітектурні Пам'ятки Києва“ — пересувна виставка Українського Музею в Нью Йорку була показана заходом 67-го Відділу СУА, в домі УОКЦентру в Абінгтоні б. Філядельфії, Па., в часі від 18 жовтня до 10 листопада 1985 року.

● Аркадія Оленська-Петришин мала виставку своїх найновіших образів в Едмонтоні, Алта., уряджену п. Софією Скрипник в часі від 1 до 6 листопада 1985 р.

● Ростислав Глукко мав одно-особову виставку своїх малюнків в приміщенні Українського Католицького Університету в Лондоні, В. Б., в часі від 2 до 10 листопада 1985 р.

● Тереса Марків мала виставку своїх 32-ох акварель і 13-и олій в галерії ОМУА в Нью Йорку, Н. Й., в часі від 20 до 27 жовтня 1985 року.

● Андрій Мадай мав виставку своїх нових деєворитів в Українськiм Інституті Америки в Нью Йорку в часі від 22 листопада до 7 грудня 1985 р.

Михайло Михалевич: Автопортрет, 1981 рік.

M. Mychalevych: Self Portrait, 1981.

Софія Лада: Розбиті мрії — г'ваш, 38×25 см.

S. Lada: Shattered Dreams — gouache, 38×25 cms.

● Христина Сеньків мала виставку своїх праць в Дітройті, Миш., в часі від 29 листопада до 15 грудня 1985.

● Виставка скульптур (керамічних) Олександри Дяченко-Кочман була відкрита в Українському Інституті Модерного Мистецтва в Чикаго, Ілл., дня 17 листопада 1985 і тривала до 20 січня 1986 р. Каталог виставки виконав мистець-графік Яро Маркевич.

● Виставка картин та ікон Якова Креховецького та Павла Лопати відбулися в домі УОКЦентру в Абінгтоні б. Філадельфії в днях 22, 23 і 24 листопада 1985 року.

● Одноденна виставка праць (поминки) покійного мистця Якова Гніздовського, уряджена видавництвом „Сучасність“, Об'єднанням Мистців Українців Америки та Українським Музеем, відбулася в галерії ОМУА в Нью Йорку дня 15 грудня 1985 року.

● Ярослав Стадник мав виставку своїх праць, виконаних пастелею в галерії ОМУА в Нью Йорку, Н. Й., в часі від 1 до 13 грудня 1985 року.

● Мистецька виставка Я. Лодинського, Роксоліани Робак-Найдан, Олени Марків та Лариси Мартинюк відбулася в Нью Гейвен, Конн., в галерії Українського Спадщинного Осередку в часі від 22 грудня 1985 до 16 лютого 1986 р.

● Відкриття виставки праць Любослава Гуцалюка в галерії „ЕКО“ у Воррен б. Дітройту, Миш., відбулося дня 27 грудня 1985 року. Слово про мистця виголосив Едвард Козак.

● Виставка акварель, пастелів і кераміки Володимира Беднарського відбулася в МекКей Гавз в Едмонтоні, Алта., 14, 15 і 16 лютого 1986 р. Виставку організувала Софія Скрипник.

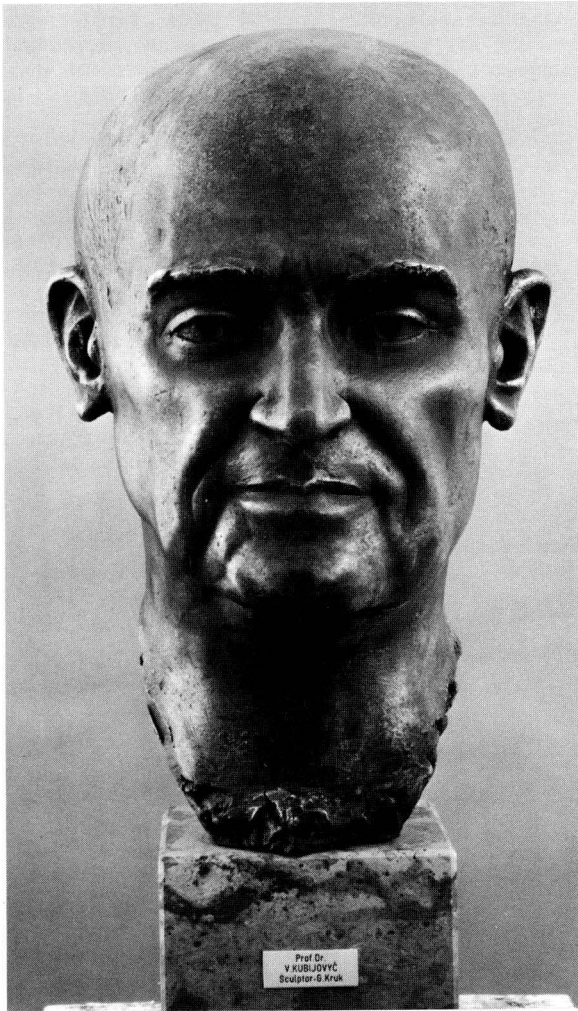
● Виставка нових картин Оксани Баляс відбулася в галерії Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпегу, Ман., в часі від 29 січня до 2 березня 1986.

Олександр Канюка: Церква Св. Спаса в селі Гужівці, на Чернігівщині — гравюра на дереві.

A. Kaniuka: Savior's Church in Huzhivci, Chernihiv province — wood engraving.

Григор Крук: Портрет В. Кубійовича.
G. Kruk: Portrait of V. Kubijowich.

● Виставка ікон Андрія Коваленка, виконаних мішаною технікою та фігуральних образів Василя Кондратюка з Торонто, відбулася в Українському Інституті Модерного Мистецтва в Чикаго, Ілл., в часі від 31 січня до 1 березня 1986 р.

● Виставка пам'яток Української Державности, 1917—1921, під назвою „Моя відроджена країна“, відбулася в Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпегу, Ман., в часі від 26 січня до 16 березня 1986 р.

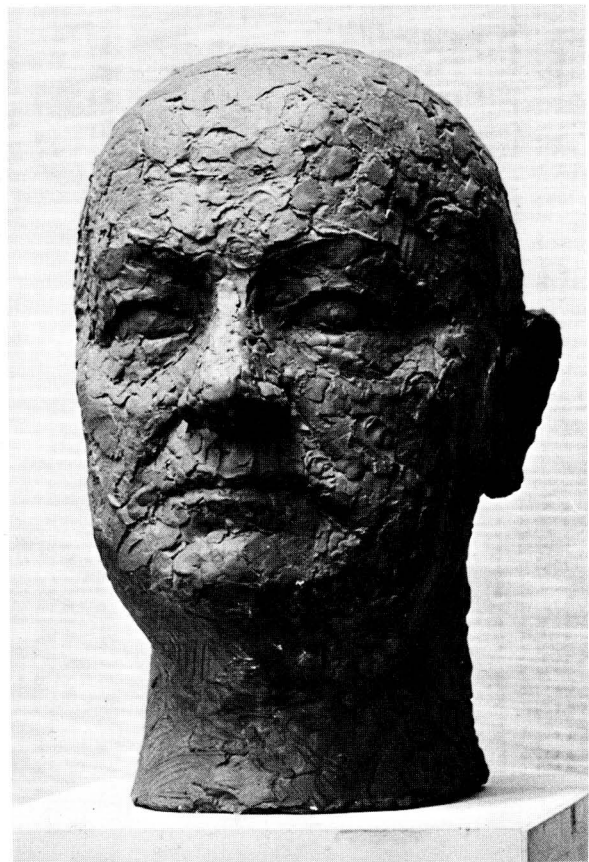
● Зиновій Онишкевич мав виставку своїх картин, під назвою „Зима над Гадсоном“ в галерії Мистецького Центру міста Гаррисон, Н. Й., в часі від 28 лютого до 10 березня 1986 року.

● Таня Осадца та Ака Перейма мали виставку писанок зі збірки Т. Осадци та олій, акварелі й керамічні плитки Аки Перейми в F.A.C. галерії в Клівленді, О., в часі від 14 березня до 3 травня 1986 р.

● Одноденна виставка графіки Христини Голвачак-Дебарі відбулася в пластовій домівці в Ньюарку, Н. Дж., дня 16 березня 1986 р. Виставку влаштувала місцева фундація „Рідна Школа“.

● Богдан Божемський мав виставку 100 своїх дереворитів в залі Дому Сеніорів в Чикаго, Ілл., в днях 7, 8 і 9 березня 1986 р.

● Виставка світлин Давида Фірмана й Бруса Кіртона була в Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпегу, Ман., в часі від 9 березня до 13 квітня 1986 р.

Сергій Литвиненко (1899—1964): Портрет В. П. Ржепецького — гіпс, 1961 р.
S. Lytwynenko (1899—1964): Portrait of B. P. Rzepecky — plaster, 1961.

● Ретроспективна виставка картин Любослава Гуцалюка відбулася, заходом Об'єднання Мистців Українців в Америці, в галерії ОМУА в Нью Йорку, в часі від 23 до 30 березня 1986 р.

● Віталій Литвин мав виставку своїх картин в галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 6 до 13 квітня 1986 р.

● Виставка праць Темістокля Вирети відбулася, заходом 29 Відділу США, в Домі Сеніорів в Чикаго, Ілл., в днях 11, 12 і 13 квітня. Під час відкриття виставки Т. Вирета мав доповідь про мистців-українців в Парижі.

● Мисткиня Галина Кошарич виставляла 36 своїх образів, виконаних олією й акриліком в приміщенні МекКей Дому в Едмонтоні, Алта., в днях 18, 19 і 20 квітня 1986 р. Виставку організувала Софія Скрипник.

● Виставка-продаж праць 28-ох українських мистців, що репрезентують усі види мистецької творчості, була в Українськiм Мистецькiм Осередку в Лос Анджелес, Ка., в сезоні 1985—1986 року.

● Скульптор Лев Молодожанин дістав замовлення від канадського уряду виконати скульптуру для пам'ятника прем'єр міністрові Джанові Діфенбейкерові, що має бути поставлений в місяці вересні 1986 року коло будинку парламенту в Оттаві. Це буде третій пам'ятник Джанові Діфенбейкерові виконаний Молодожанином. Один був виконаний для союму провінції Саскачеван і один для Саскачеванського університету в Риджайні, Саск.

● Мистецька виставка олій та скульптур Юрія Гури, влаштована 6-им Відділом США, відбулася в Домі Сеніорів у Чикаго 18, 19 і 20 квітня 1986 р.

Члени Редакційної Колегії „Нотаток“ при праці в друкарні. З права на ліво: В. Дорошенко, В. Шиприкєвич, П. Мєгик.

Members of Editorial Board of magazine at work in the printing shop. From right to left: W. Doroshenko, V. Shyprykevich, P. Mehik.

Микола Мухин (1916—1962): Князь Володимир
Великий — бронза, 1959 р.

N. Mukhyn (1916—1962): King Volodymyr
the Great — bronze, 1959.

Юрій Базілевський (Норвегія): Водопад — олія.
Y. Basilewskij (Norway): Waterfall — oil.

● Виставка картин Ірини Гомотюк-Зелик відбулася в Студійнім Осередку Української Культури Менор Коледжу в Дженкінтовн б. Філядельфії в дні 10 травня 1986 р.

● Ігор Любомир Курок мав ретроспективну виставку своїх праць у власній робітні в Миссиссога б. Торонта в днях 10 і 11 травня 1986 р.

● Перша виставка картин і ваз Олени Вітик-Войтович відбулася, заходом 22-го Відділу США, в Домі Сеніорів у Чікаго, Ілл., 9, 10 і 11 травня 1986 р.

● Ірина Твердохліб мала виставку своїх олій, ікон, монотипій, ліноритів, емалій, кераміки та вибійки, улаштовану 97-им і 40-им Відділами США в Бофало, Н. Й., дня 29 вересня 1985 р. Виставку попередила доповідь мисткині про українську народно вибійку.

● Третя посмертна виставка праць Миколи Неділка, що складалася з 50-и експонатів, була влаштована приятелями покійного в галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 20 до 27 квітня 1986 р.

● Володимир Фіцалович мав виставку своїх ікон і штихів в „Осередку Спадщини“ в Нью Гейвен, Кон. Відкриття виставки, що відбулося 20 квітня 1986 р., попередила ілюстрована доповідь мистця про іконографію. Виставка була відкрита чотири тижні.

● Перша малярська виставка праць Орісі Шепарович, улаштована 113-им Відділом США, відбулася в Українськiм Інституті Америки в Нью Йорку, Н. Й., в часі від 31 травня до 7 червня 1986 р.

● Триденна виставка олій Омеляна Мазурика з Парижа, під назвою „Українське село сьогодні та сучасні ікони“ відбулася в приміщенні й заходом Українського Освітньо-Культурного Центру в Абінгтоні-Філядельфії в днях 9, 10 й 11 травня 1986 р. Виставку відкрив мистець Петро Мегик.

● Маєстро Петро Холодний мав доповідь п. н. „Іконописання“ в Українськiм Інституті Америки в Нью Йорку в дні 10 травня 1986 р.

Павло Лопата: Ікона.

P. Lopata: Icon.

Роксоляна Лучаковська-Армстронг: Акварель,
1981 р., 25 × 30 см.

R. Luczakowsky-Armstrong: Water-color,
1981, 25 × 30 cms.

● Літня виставка образів мистця Ярослава Вижицького, у його власній галерії в Гантері, Н. Й., була відкрита дня 29 червня 1986 р.

● Літня виставка образів Едварда Козака та його синів Яреми й Юрія була відкрита в мотелі „Ксеня“ в Гантері, Н. Й., в дні 4 липня 1986 р.

● Український Музей Союзу Українок Канади, філія Онтаріо уладив виставку „Українське ткання в минулому і сучасному“ з нагоди з'їзду ткачів Америки й Канади. Виставка відбулася в Інституті св. Володимира в Торонто від половини червня до 4 серпня 1986 року. Видано ілюстрований каталог виставки українською та англійською мовами.

● Виставка картин Мирослави Іванни Чорній відбулася в галерії Арамис в Ст. Петерс, Південна Австралія, в часі від 4 до 23 липня 1986 року.

● Третя річна виставка студентських проєктів шахових фігур відбулася в Українському Інституті Модерного Мистецтва в Чікаго, Ілл., в часі від 15 серпня до 7 вересня 1986 року.

● Виставка мистецьких світлин Міляна Алексіча й Петра Тіттенбергера відбулася в галерії Українського Культурного й Освітнього Осередку у Вінніпегу, Ман., в часі від 23 серпня до 28 вересня 1986 року.

● Виставка архітектурної кераміки Олександри Кочман (Дяченко) відбулася в галерії Артемізія в Чікаго, Ілл., в часі від 1 липня до 2 серпня 1986.

● Відкриття мистецької виставки картин Стефанії Бернадин відбулося у власній галерії мисткині у Вайлвуд Крест, Н. Дж., в дні 27 липня 1986 р.

● Мистець Олександр Канюка виконав орнамент-обрамуння до сторінок, на яких були поміщені українські колядки в річнику "Christmus" 1986.

➔
Яків Гніздовський (1915—1985): Св. Ольга — олія, 1982 р. 142×26½ см.

J. Hnizdovsky (1915—1985): St. Olga — oil, 1982. 142×26½ cms.

Христина Зелінська: „Триєдиний янгол III“
кольорові олівці, 1986 р. 91 × 106 см.

Chr. Zelinsky: „Triune Angelus III“ — color pencil,
1986. 91 × 106 cms.

У СВІТІ

● Адріана Лисак мала виставку своїх праць в галерії Дж. Лукача в Монреалі, Кве., в часі від 8 до 20 травня 1985 року.

● Любомир Винник мав виставку своїх рисунків, акварель та карикатур в Цюриху, Швейцарія, у виставовій залі ресторану Уранія в часі від 1 липня до кінця серпня 1985 р.

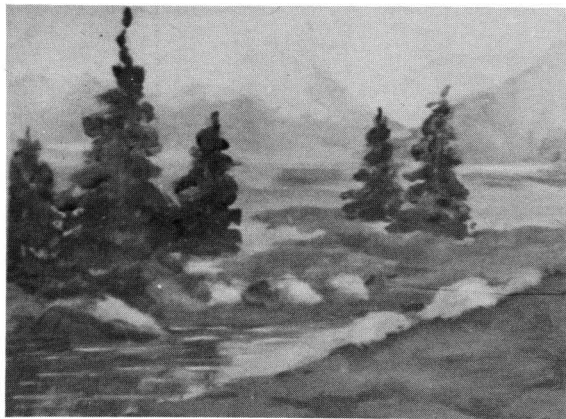
● Виставка мистецьких світлин Тараса Кушинського під назвою: „Прагнення краси“ відбулася в Музею Української Культури в Свиднику, ЧСР, в часі від 27 липня до 30 вересня 1983 року

● Лавро Полон дістав на Мистецькій Конвенції, що відбулася літом 1985 р. в Монтиселло, Н. Й., відзначення за дві скульптури в теракоті.

● Оксана Лукашевич-Полон на Мистецькій Конвенції, що відбулася літом 1985 року в Монтиселло, Н. Й., дістала відзначення і нагороду за свою працю технікою батік. Це вже третій рік підряд, що її праця була вибрана з-поміж праць 87 мистців.

● Пересувна виставка українського народного мистецтва була влаштована Українським Музеєм з Нью Йорку в Монмавт Музею в містечку Лінкрофт, Н. Дж., в часі від 26 серпня до 13 жовтня 1985 року.

● Омелян Мазурик мав виставку своїх творів, переважно ікон, в Музеї Модерного Релігійного Мистецтва в Остенде, Бельгія, в часі від 14 травня до кінця жовтня 1985 року. Згаданий музей видав кольоровий каталог виставки в мовах: фламандській, французькій, англійській та німецькій.

Стефанія Вернадин: Кравид.

S. Bernadyn: Landscape.

Марія Гірняк-Воевідка: Юкка — олівець,
30½ × 20 см.

M. Hirniak-Voyevodka: Yucca — pencil,
30½ × 20 cms.

V. Sawchak: Ghost Gum Trees — oil, 1959,
30×38 cms.

Володимир Савчак: Евкالیпти центральної
Австралії — олія, 1959 р. 30×38 см.

● Яків Гніздовський мав виставку своїх дереворитів в мистецькій галерії в місцевості Віктор, Н. Й., в часі від 27 вересня до 8 листопада 1985 р.

● Одна скульптура Ані Фаріон була на 89-й річній виставці мистецького клубу Катерини Лорілард-Волфе в приміщенні Національного Мистецького Клубу в Нью Йорку, що тривала від 13 жовтня до 3 листопада 1985 р.

● Новий твір Леоніда Молодожанина — бронзове погруддя папи Івана Павла II, був переданий дня 17 жовтня 1985 року до збірки модерного мистецтва Ватиканських Музеїв.

● Людмила Морозова мала одно-особову виставку своїх праць в Мавнтентоп галерії у Виндгем, Н. Й., в часі від 12 жовтня до 14 листопада 1985 року.

● Дзвінка-Марія Барабах виставляла свій образ „Краєвид“ на 46-й щорічній виставці праць членів мистецького музею Вудмір у Філядельфії, Па., яка тривала від 19 січня до 16 лютого 1986 року.

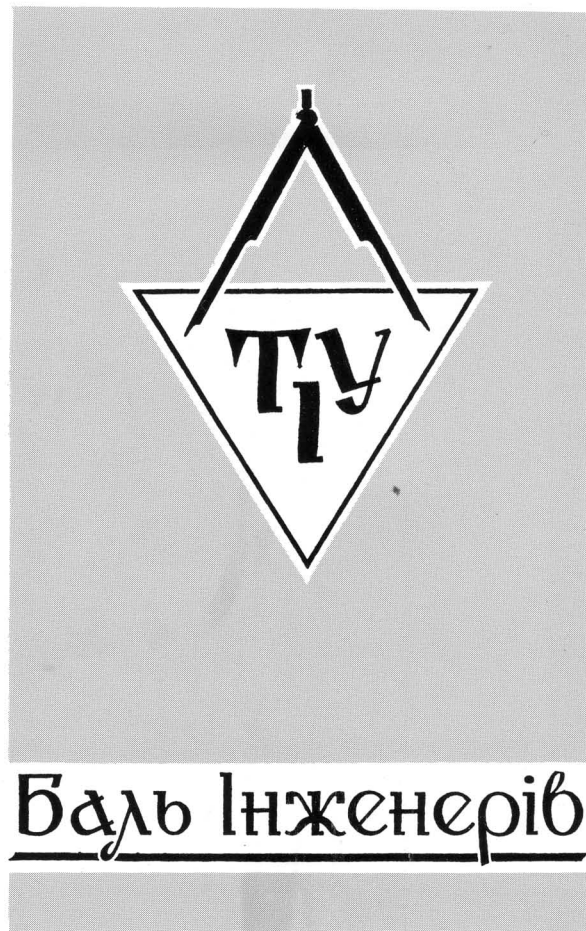
● Графіка Якова Гніздовського була представлена на міжнародній виставці естампів, що відбувалася в музею красномистецтва міста Тайпей на Тайвані. Виставка була закрита 24 лютого 1986 року.

● Аркадія Оленська-Петришин брала участь у збірній виставці трьох мистців у приміщенні Спільки Американських Мистців повіту Овшен в Айленд Гайтс, Н. Дж., яка відбулася між 9 і 24 лютим 1986 року.

Микола Мухин (1916—1962): Козак у степу — гіпс.

N. Mukhyn (1916—1962): Cossack in the Steppe, plaster.

Василь Дорошенко: Кольорова графіка — плякатові фарби.

W. Doroshenko: Graphics — poster color.

● Посмертну виставку праць Якова Гніздовського улаштувала Асоціація Американських Малярів у своїм приміщенні в Нью Йорку. Виставка тривала від 5 лютого до 1 березня 1986 року. Видано 6-сторінковий ілюстрований каталог виставки із вступом Роберта Конвея, директора Асоціації.

● Стефан Рожок брав участь образом „Відчинені двері“ в 46-й щорічній виставці праць членів мистецького музею Вудмір у Філядельфії, що відбулася в часі від 19 січня до 16 лютого 1986 р.

● Виставка мистецьких праць Любомира Винника та Марії Урбан-Мешковської відбулася в Цюриху в часі від 8 до 22 березня 1986 року.

Петро Андрусів
1966 р.

Петро Андрусів (1906—1981): Нарис — олівець, 1966 р. (мистець С. Рожок).

P. Andrusiw (1906—1981): Sketch — pencil, 1966. (artist S. Rozok).

● Зиновій Онишкевич, у 25-ліття його мистецької творчості, мав ретроспективну виставку своїх праць в галерії Спільки Мистців в місті Риджфілд, Конн., в часі від 15 до 30 березня 1986 року.

● Симпозіум про мистців Східної Європи відбувся в МекМестер Університеті в Гамилтоні, Онт., в дні 21 березня 1986 року. В програмі: доповіді, панель-дискусія та концерт. Дарія Даревич говорила про сучасних українських мистців-неконформістів, Ядвіга Вишевська про польських мистців, Софія Скорич про югославського мистця Міку Поповича та Ян Клімес про сьогочасних чехословацьких мистців. В панелі брав участь мистець Володимир Макаренко.

● Стефан Рожок виставляв свій образ „Децизія“ на 123 щорічній виставці малих олійних картин, улаштованій Філадельфійським Ескизним Клубом в часі від 9 до 26 квітня 1986 р.

● Мистці Григорій Крук і Лев Молодожанін брали участь у великій весняній виставці Баварського Товариства Мистців, в Домі Мистецтва в м. Мюнхені. Виставка тривала від 1 березня до 1 травня 1986 року. Крук і Молодожанін виставляли по чотири скульптури в бронзі.

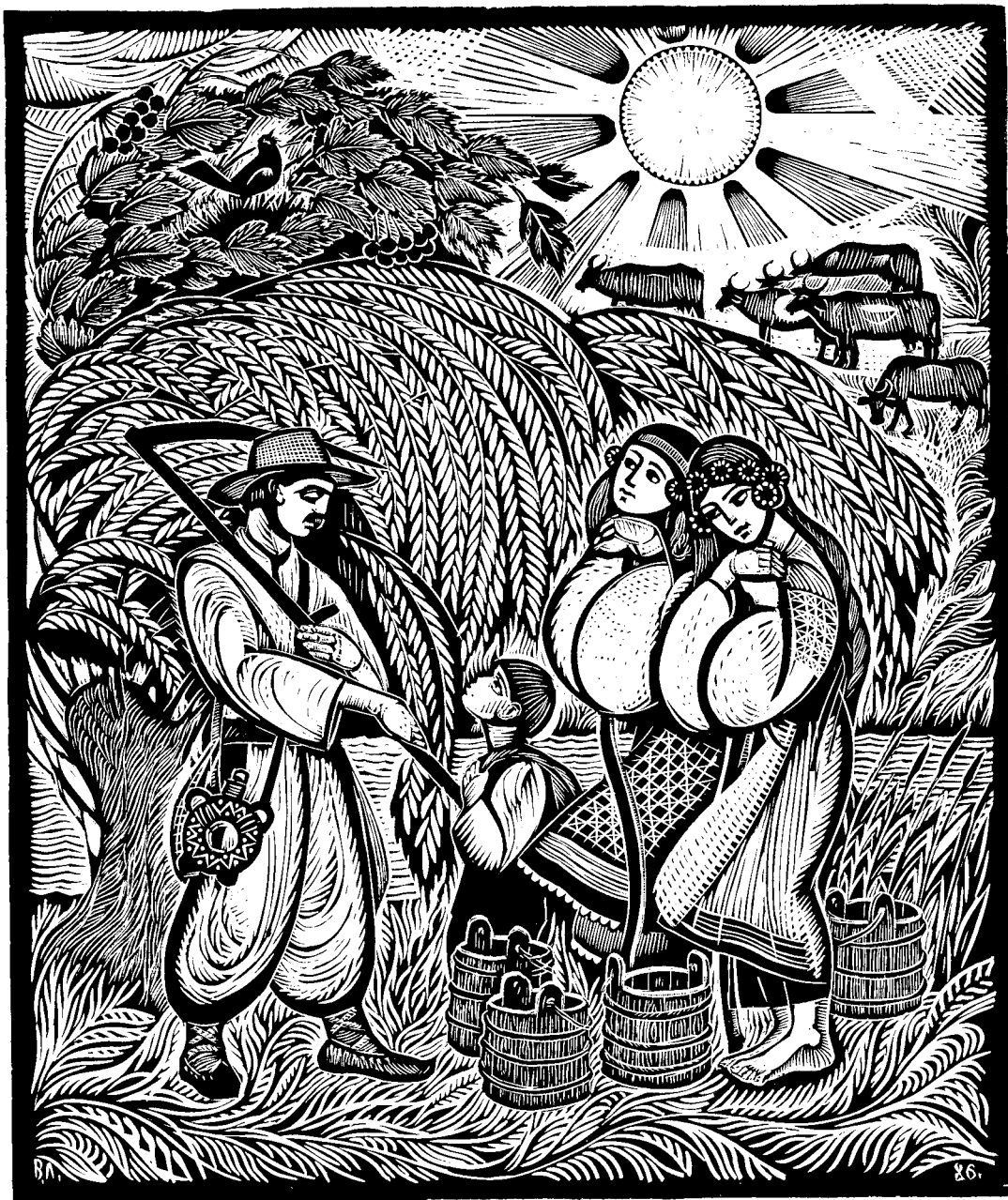
Медаль у 1000-ліття смерті Княгині Ольги — Париж, Державна Карбівня, бронза, 72 мм., 1981. (Проект Майре Маннік).

Medal on Millennium of the Death of Princess Olga — design M. Mannik, Paris Mint, bronze 72 mm., 1981.

Дерев'яна церква в селі Гостові, Івано-Франківської області з 1573 р., збудована більшовиками у Велику П'ятницю 1982 р.

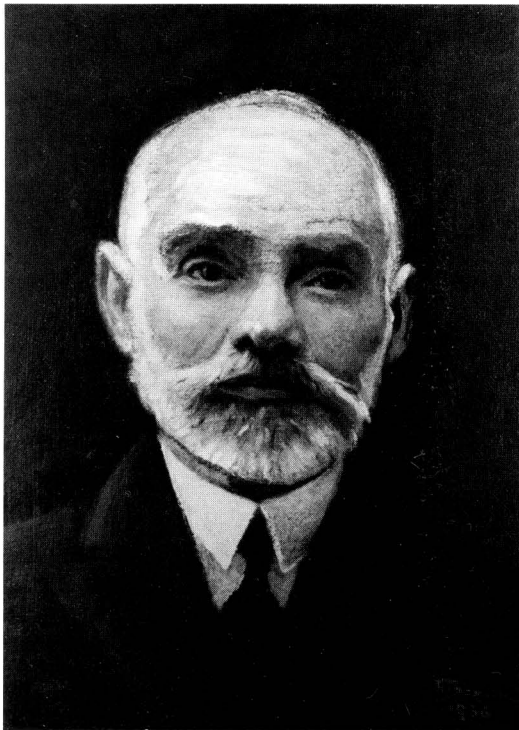
Wooden church in Hostiw village, Western Ukraine, built 1573, demolished by communist regime on Good Friday, 1982.

Віталій Литвин: „Над водою гне з вербою червону
калину“ — ліногравюра, 1986 р., (до творів
„Кобзаря“).

V. Lytwyn: "Willows by the water" —
linoleum cut, 1986.
(Illustration to the poems of "Kobzar").

Теодор Вацик (1886—1968): Портрет Луки Вацика — олія, 1936 р., Тернопіль.

T. Wacyk (1886—1968): Portrait of Lucas Wacyk — oil, 1936.

● Мистець Зеновій Онишкевич брав участь у виставці праць мистців, що живуть, чи жили в стейті Коннектикат. Виставка ця названа „Коннектикат в минулому й сьогодні“ відбулася в мистецькій галерії міста Стемфорду в місяці квітні 1986 року.

● Тарас Шумилович, як член СААА брав участь у груповій виставці з нагоди 50-ліття цієї мистецької організації. Виставка відбулася в Gregg Galleries National Arts Club в Нью Йорку, в часі від 16 до 23 червня 1986 року.

● Меморіальна виставка гравюр покійного вже мистця Якова Гніздовського, улаштована Бруклінським Ботанічним Городом, Товариством Приятелів Центрального Парку та Товариством Приятелів Проспект Парку, відбулася в Адміністративним будинку Бруклінського Ботанічного Городу, в часі від 1 червня до 6 липня 1986 року.

● На виставці Товариства Членів Абітурієнтів Пеннсильвенської Академії Мистецтв, яка була влаштована в Ноес Музею, Н. Дж., Стефан Рожок виставив картину „Біле дерево“, яка була нагороджена й закуплена до Академії Мистецтв.

Мистецька хроніка в цьому числі закінчена на даті 30 серпня 1986.

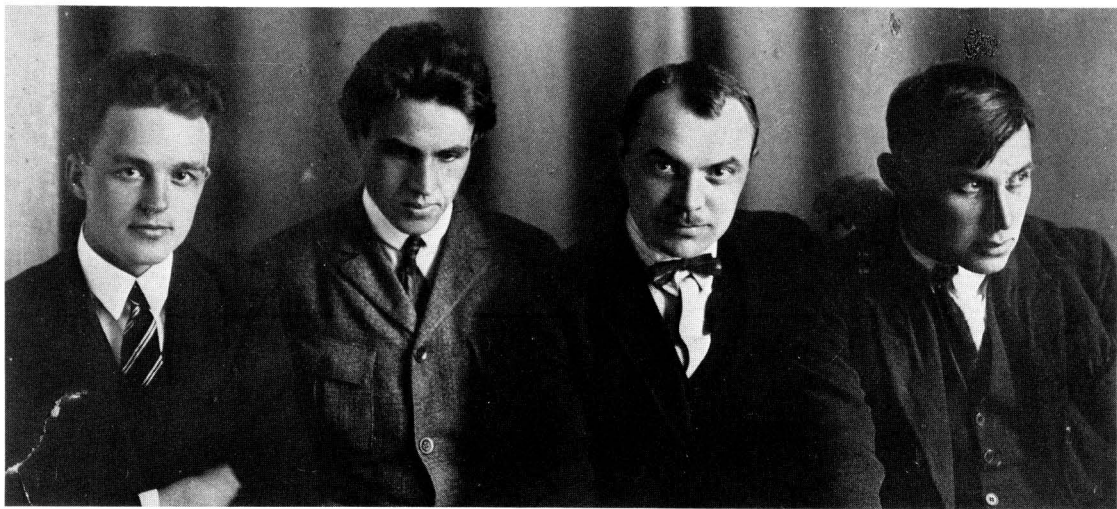
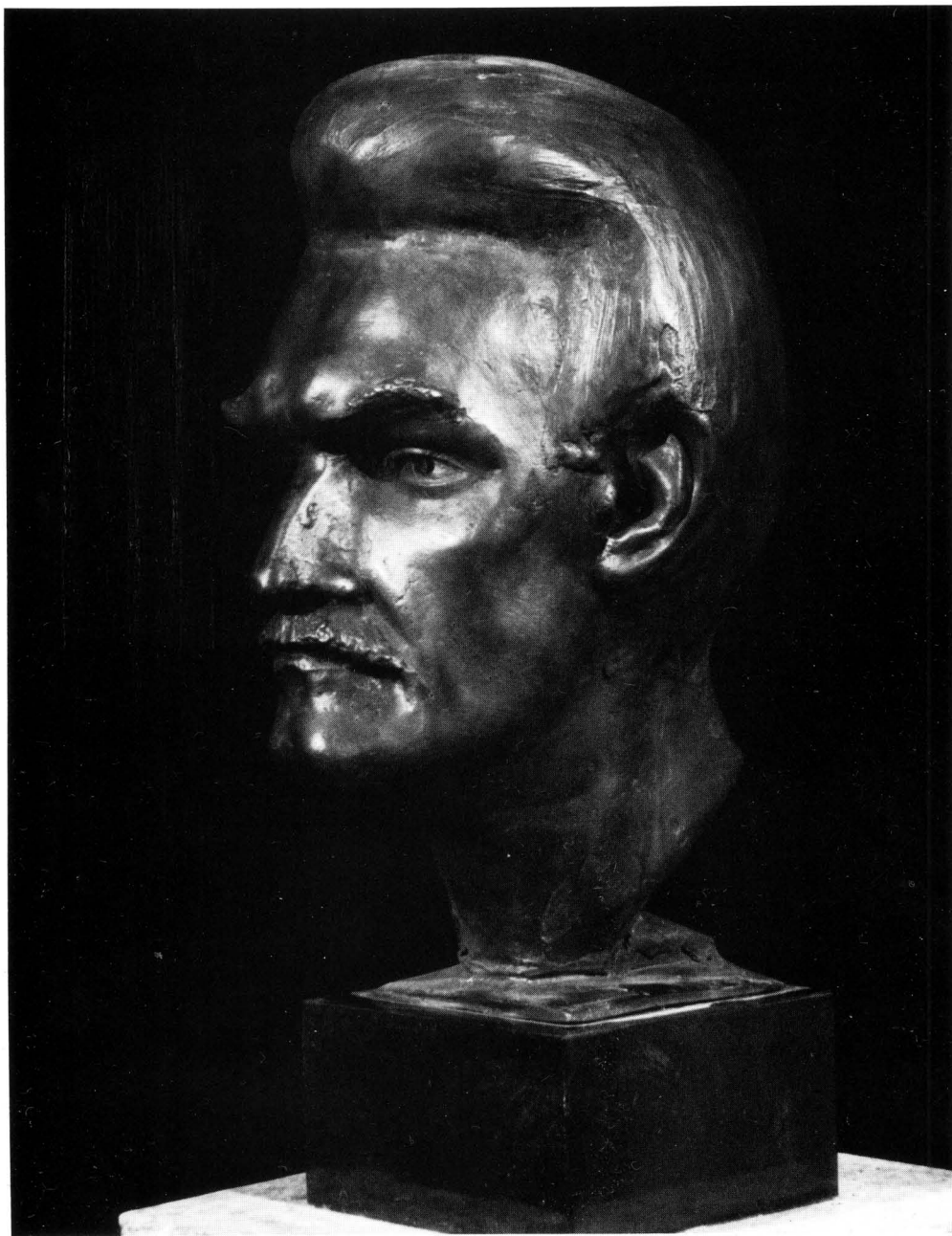

Фото мистців, зліва направо: Павло Ковжун, Роберт Лісовський, Микола Бутович, Василь Крижанівський.

Photograph of artists: Pawlo Kowzhun, Robert Lisowskyj, Nicholas Butovich, Wasył Kryzhaniwskyj.

Григор Крук: Портрет Ярослава Пеленського —
бронза.

G. Kruk: Head of Mr. Y. Pelensky —
bronze.

Любомир Калинич: Дім Української Культури,
Савт Бавнд Брук, Н. Дж.

L. Kalynych: Ukrainian Cultural Center
in So. Bound Brook, N. J.

ЕПІГРАМИ М. БУТОВИЧА

О. ЛЯТУРИНСЬКА

Пече нас в серце і печінки
Ця печеніжно грізна жінка,
Пече і бронзу в своїх віршах,
Хоча різьбарка не согірша.

★

МУХИН

Пів пляшки, „лашки і камашки“
„І сторубльовіє бумажки“
І це нині дійсність?
Минуле — сон,
— Це мухин — він
Учора — он.

Зенон Васильців: Нагробник на цвинтарі Св. Духа,
Гемптонбург, Н. Й.

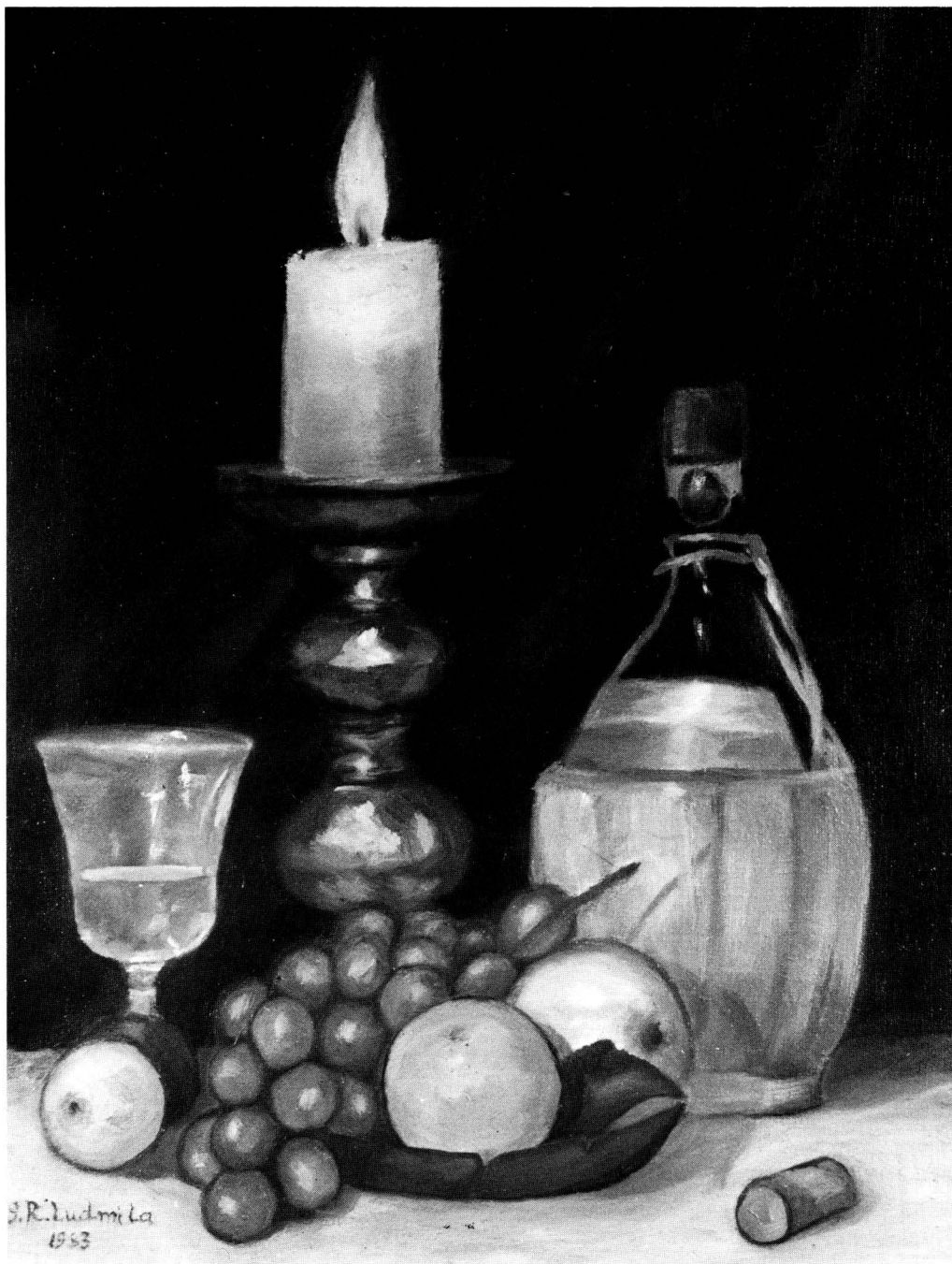
Z. Wasylciw: Tombstone at the Cemetery
in Hamptonburg, N. Y.

Петро Мегик: Берези — олія, 1985 р. 60×50 см.

P. Mehyk: Birches —oil, 1985. 60×50 cms.

Людмила Шиманська (Бразилія): Натюрморт —
олія.

L. Szymanskyj (Brasil): Still life —
oil.

Євген Світовий: „Життя“ — липа, 180×57 см.

E. Svitoviy: "The Life" — linden wood, 180×57 cms.

З М І С Т

Остап Тарнавський: В орбіті утопії	5
В. Ладизинський: Екслібриси Тирса Венгриновича і Мирона Левицького	13
Володимир Попович: Українська тематика в творах Григора Крука	25
Кирило Мазур: Спогад про О. Новаківського	37
П. М.: Огляд графічних оформлень українських книжкових видань	45
З жалобної хроніки	51
Мистецька хроніка	57

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Петро Мегик, Степан Рожок,
Володимир Шиприкевич

Технічний Редактор: Петро Мегик.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Ukrainian Art Digest
1022 North Lawrence Street, Philadelphia, Pa. 19123, USA

Редакційна колегія застерігає собі право робити остаточні селекції репродукцій
і скорочувати надслані матеріали.

Фотографії: В. Грицин, П. Капшученко, М. Лукавський, О. Михалюк,
Нестор Студіо та інші.

Кольорові репродукції: Друкарня Мирона Баб'юка з Рочестера та інші.

Поліграфічне оформлення й ініціали: Василь Дорошенко
з допомогою дружини Олександри.

Офсетний друк і переплет з друкарні Мирона Баб'юка
Printing Methods, Inc., Rochester, N. Y.

PRINTED 1,000 COPIES

Ціна 10.00 доларів